

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tereza Řiháková

Nové skutečnosti a důkazy ve světle zásady neúplné apelace

Diplomová práce

Olomouc 2018

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Nové skutečnosti a důkazy ve světle zásady neúplné apelace** vypracovala samostatně a citovala všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. března 2018

.....
Tereza Řiháková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Ondřeji Šmídovi, PhD. za vstřícný přístup, odborné vedení a poskytnutí cenných rad a připomínek, které mi pomohly k dokončení této práce. Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1 Současná právní úprava problematiky	9
1.1 Novela občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb.	9
1.1.1 Obecně k novele	9
1.1.2 Změny v právní úpravě odvolání	10
1.2 Novela občanského soudního řádu č. 59/2005 Sb.	12
1.2.1 Obecně	12
1.2.2 Konkrétní změny v právní úpravě odvolání	13
2 Skutečnosti a důkazy	14
2.1 Skutečnost	14
2.2 Důkaz	16
3 Nové skutečnosti a důkazy jako odvolací důvod	17
3.1 Nové skutečnosti	17
3.2 Nové důkazy	19
4 Uplatnění nových skutečností a důkazů	21
4.1 Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. a) OSŘ	21
4.1.1 Obecně k podmínkám řízení	21
4.1.2 Podmínky na straně soudu	22
4.1.3 Podmínky na straně účastníků	23
4.2 Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. b) OSŘ	24
4.3 Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ	26
4.3.1 Zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků	26
4.3.2 Metoda RAVEN	28
4.3.3 Judikatura k problematice	30
4.4 Skutečnosti a důkazy dle § 205a písm. d) OSŘ	32
4.4.1 Zvláštní poučovací povinnost dle § 118a OSŘ	32
4.4.2 Poučovací povinnost v odvolacím řízení	33

4.4.3	Zásada dvojinstančnosti.....	34
4.5	Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ	36
4.6	Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. f) OSŘ.....	39
5	Osoby oprávněné uplatňovat novoty.....	42
	Závěr.....	44
	Seznam použitých zdrojů	48
	Anotace	53
	Annotation	54
	Seznam klíčových slov.....	55
	Key words	56

Seznam použitých zkratek

LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OSP	Zákon č. 99/1963 Zb., občansky sudny poriadok, ve znění pozdějších předpisů
CSP	Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem zvolila Nové skutečnosti a důkazy ve světle zásady neúplné apelace. Novela občanského soudního řádu, provedená zákonem č. 30/2000 Sb., zrušila úplnou apelaci a zavedla do naší právní úpravy systém neúplné apelace. Účelem zavedení tohoto principu bylo zrychlení a zefektivnění soudního řízení a zamezení jeho svévolného protahování ze strany účastníků. Cílem této diplomové práce bude rozebrat výjimky z neúplné apelace, tedy nové skutečnosti a důkazy jako důvod odvolání a zhodnotit, zda je současná právní úprava dostatečná a efektivní k dosažení zamýšleného účelu této právní úpravy. **Hypotéza** tedy zní: Současná právní úprava výjimek z neúplné apelace je dostatečná k dosažení efektivního fungování civilního procesu.

I dnes vyvstávají pochybnosti o tom, co se rozumí novými skutečnostmi a důkazy, které nebyly uplatněny u soudu prvního stupně, a které lze uplatnit v odvolacím řízení v souladu s § 205a OSŘ. Tato úprava by měla být jasná a mělo by být přesně stanoveno, co je a co již není novou skutečností a novým důkazem ve smyslu výjimek z neúplné apelace. Ani po 17 letech od zavedení této novely neexistuje v podstatě žádný ucelený zdroj, který by komplexně řešil problematiku a odpovídal na všechny otázky, které v souvislosti s touto problematikou vyvstávají. Dostačující informace podává komentář z roku 2009 od nakladatelství C.H. Beck, který v práci hojně užívám, přičemž čerpám také z ostatních komentářů. Velice kladně hodnotím učebnici od stejného nakladatelství z roku 2014, která oproti ostatním učebnicím rozebírá problematiku podrobněji.¹ Je třeba taktéž vyzdvihnout publikaci Kláry Hamuňákové týkající se zásady koncentrace řízení a její uplatnění v civilním řízení, která mi velmi pomohla v pochopení problematiky koncentrace řízení. V práci cituji také rozhodnutí Ústavního a Nejvyššího soudu, která se problematikou mnohokrát zabývala. Pro co největší komplexnost informací cituji rovněž vědecké články, kterých je k dané problematice poměrně dost. V práci je okrajově komparována slovenská právní úprava, kdy jsem čerpala převážně z komentářové literatury.

Práce se člení do pěti kapitol (Současná právní úprava problematiky, Skutečnosti a důkazy, Nové skutečnosti a důkazy jako odvolací důvod, Uplatnění nových skutečností a důkazů, Osoby oprávněné uplatňovat novoty).

V první kapitole stručně shrnuji nejdůležitější novely, jimiž se problematika dostala do podoby, jakou známe dnes a nastíním účel, pro který byly novely začleněny do OSŘ, hlavně co se týče rozebírané problematiky.

Druhá kapitola objasňuje, co vůbec lze podřadit pod pojem skutečnost dle OSŘ, snažím se vymezit rozdíly od jiných obdobných pojmů a okrajově definuji pojem důkaz. Důležité také je, co

¹ SVOBODA, Karel a kol. Civilní proces: *Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 432 s.

se považuje za nové skutečnosti a důkazy, které lze zařadit mezi výjimky z neúplné apelace. Proto jsem tento problém nastínila ve třetí kapitole. V rámci třetí kapitoly dále rozebírám námitku promlčení jako novou skutečnost.

Ve čtvrté kapitole, která je zároveň stěžejní, zhodnotím jednotlivé výjimky z principu neúplné apelace dle § 205a odst. 1 písm. a) – f) OSŘ a poukážu na problémy, které mohou vzniknout v souvislosti s jejich uplatňováním. Vytýčuji, co lze zařadit do podmínek řízení, jaké mohou vznikat vady řízení a v mezích omezeného rozsahu diplomové práce se zaměřím na skutečnosti a důkazy zpochybňující věrohodnost důkazních prostředků v kombinaci s kritérii posuzování věrohodnosti důkazních prostředků. Zmíním rovněž nejdůležitější rozhodnutí k této problematice. Pro účely problematiky diplomové práce vysvětlím koncentraci řízení dle § 118a a § 119a OSŘ. V některých podkapitolách okrajově nastíním, jak vypadá stará či nová právní úprava na Slovensku a užitím komparační metody zjistím, zda je naše právní úprava, co se týče srovnávaných ustanovení, zdařilejší oproti slovenské a zda by nebylo vhodné se jí v některých aspektech inspirovat. Práce rovněž obsahuje několik zmínek o nově připravované úpravě civilního řízení. To mi pomůže následně při úvahách *de lege ferenda*. Pátá kapitola popisuje osoby, jež mohou v odvolání uplatňovat nova.

Cílem práce je poskytnout ucelený pohled na problematiku nových skutečností a důkazů jako výjimky z neúplné apelace a rovněž jejich kritické zhodnocení a případné nastínění vhodných změn právní úpravy.

V práci je užitá deskriptivní metoda, zejména v kapitole první, třetí a páté. K verifikaci či falzifikaci stanovené hypotézy užívám metodu analýzy a následné syntézy pro účely úvah *de lege ferenda*. Mimo to užívám již výše zmíněnou metodu komparace, uplatňovanou zejména v kapitole druhé a čtvrté. Stanovenou hypotézu v závěru práce potvrdím či vyvrátím.

1 Současná právní úprava problematiky

Právní úprava civilního procesu do dneška prošla řadou změn a institut odvolání není výjimkou. Právní úprava zásady neúplné apelace, jak ji známe dnes, není v českém právním řádu zakotvena od počátku. Novelizaci započal zákon č. 30/2000 Sb.,² který do právní úpravy zavedl koncentraci řízení a zásadu neúplné apelace. Tato novela podstatně změnila právní úpravu odvolání, kdy od původní zásady úplné apelace přešla k zásadě apelace neúplné. Další významnou novelou byl zákon č. 59/2005 Sb.,³ který pokračoval v nastoleném trendu. Poslední významnější novelou byl zákon č. 7/2009 Sb.⁴ důležitý tím, že prohloubil zásadu koncentrace řízení. Následující kapitola se snaží nastínit úmysl zákonodárce ohledně současné právní úpravy, kdy v současné době probíhají práce na návrhu nové procesní úpravy.

1.1 Novela občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb.

1.1.1 Obecně k novele

Dle důvodové zprávy byla novela nutná k zajištění řádného výkonu soudnictví a ke zrychlení postupu řízení tak, aby v co možná nejkratším čase mohla být věc pravomocně skončena. Zpráva označuje zavedení novely jako podstatný, avšak pouze „*dílčí krok k definitivní podobě civilního procesu, která bude přijata při jeho rekonstrukci.*“⁵ Zvláště pak změny u opravných prostředků vystihují tento charakter. U novelizace bylo třeba přihlídnout k tomu, jaká by měla být ideální podoba právní úpravy, a také k tomu, že v právní veřejnosti se projevuje princip setrvačnosti dosud zažitých procesních postupů, že každá změna procesních pravidel a konkrétně opravných prostředků je citlivě vnímána a ke skutečnosti, že prosazení nových pravidel je v praxi velice obtížné. Proto také byla, co se opravných prostředků týče, systematika zákona zachována a opravné prostředky zůstaly upraveny v části čtvrté, přičemž novela nerozlišila prostředky řádné a mimořádné. Zpráva dále uvádí, že změněny byly „pouze“ některé základní zásady, jimiž se řídí dané opravné prostředky.⁶ Naopak Macková⁷ tuto novelu nazývá spíše než novelou rekonstrukcí civilního procesu zásadně měnící úpravu především opravných prostředků. Je pravdou, že

² Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

³ Zákon č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁴ Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 257/0.

⁶ Tamtéž.

⁷ MACKOVÁ, Alena. Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. *Bulletin Advokacie*, 2000, č. 8, s. 24.

systematika úpravy byla sice zachována, nicméně co se odvolání týče, změna „pouze“ zásady úplné apelace na apelaci neúplnou ústila ve zcela odlišnou úpravu.

Stávající zásada nevázanosti soudu uplatněným odvolacím důvodem byla i po novele zachována, a to z toho důvodu, aby měl soud možnost řádného přezkoumání napadeného rozhodnutí, neboť právní úprava odvolání neobsahuje ustanovení upravující povinnost právního zastoupení odvolatele a v případě označení nesprávných odvolacích důvodů si tyto posoudí soud sám.⁸

1.1.2 Změny v právní úpravě odvolání

Jak již bylo uvedeno výše, touto novelou započala velká změna v právní úpravě odvolání, kdy byl zaveden princip neúplné apelace. Do právní úpravy odvolání byla vložena řada nových ustanovení⁹ a stávající ustanovení byla z převážné většiny změněna.

Zavedení této změny je považováno za jednoznačně kladný krok, a to hned z několika důvodů. Princip neúplné apelace je logickým důsledkem začlenění prvků koncentrace řízení do právní úpravy. Do § 205 odst. 2 OSŘ byly vloženy taxativně stanovené odvolací důvody, kdy odvolací soud není těmito důvody vázán. Princip úplné apelace byl k účastníkům velmi benevolentní, neboť jim dovoloval uvádět nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení bez omezení. V praxi se proto stávalo, že účastníci si „nechávali“ některé důkazy až k odvolacímu řízení, což vedlo k průtahům a ke zvyšování nákladů řízení. Zavedením principu neúplné apelace se tento problém vyřešil, byť se tímto zvýšila obtížnost pro laické účastníky řízení. Novela z neúplné apelace stanovila tři výjimky.¹⁰

Jako jedna z výjimek a také jako projev zásady neúplné apelace bylo do právní úpravy vloženo ustanovení § 205a OSŘ, které vymezuje podmínky pro uvádění nových skutečností a důkazů v odvolacím řízení. Odvolací soud přitom zůstává nadále soudem, který není vázán skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně a může k jeho zjištění či upřesnění provádět dokazování, avšak pouze k prokázání skutečností, které vznikly nebo vyšly najevo až po vydání rozhodnutí. Systém neúplné apelace se užije pro přezkoumání rozsudků a usnesení, kterými se podle zákona rozhoduje ve věci samé. Přihlédnout pak k novým skutečnostem a důkazům lze pouze v případech uvedených v ustanovení § 205a odst. 1 písm. a) až e) OSŘ. První výjimka se týká podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce, přísedícího nebo obsazení soudu. Písm. b) hovoří o novotách, kterými má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které

⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 257/0.

⁹ Konkrétně se jedná o § 203, 205a, 205b, 211a, 212a, 221a a 222a OSŘ. In DRÁPAL, Ljubomír. Odvolání po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 9, s. 1.

¹⁰ MACKOVÁ, Alena. Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 8, s. 24.

mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Důvodová zpráva se podrobněji zabývala výjimkou uvedenou pod písm. c), a to možností uvádět nové skutečnosti a důkazy ke zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně. Tato byla začleněna do právní úpravy z toho důvodu, že účastník nemůže předjímat, jak soud prvního stupně zhodnotí důkazy a jaký skutkový stav tedy vezme za zjištěný. Proto bylo nutné odvolateli umožnit uplatnit nové skutečnosti a důkazy před odvolacím soudem.¹¹

Další nova, která účastníci mohou uvádět, se týkáji toho, že odvolatel nebyl řádně poučen dle § 119a odst. 1 OSŘ. Poslední výjimkou z neúplné apelace jsou skutečnosti a důkazy, které vznikly po vyhlášení rozhodnutí ve věci samé. Musí se však jednat o takové skutečnosti a důkazy, jejichž novost lze bez průtahů zjistit. Nové skutečnosti a důkazy mohou být rovněž důvodem pro obnovu řízení dle § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ. Aby je tedy účastník nebyl nucen uplatňovat vždy až v obnově řízení a nemusel čekat na právní moc rozhodnutí, je možné k nim přihlížet již v odvolacím řízení.

Obecně přichází v potaz dvě možnosti, jak v soudním řízení uplatnit nové skutečnosti a důkazy. První možností je ta, že nové skutečnosti a důkazy budou vyhrazeny obnově řízení a v rámci odvolání k nim tedy nebude moci být přihlíženo. Druhou možností je to, že nova mohou být zohledněna za podmínek stanovených pro obnovu řízení již v odvolacím řízení. Soud druhého stupně by pak zjišťoval, zda jde o skutečnosti nebo důkazy, které účastník nemohl bez své viny použít v řízení před soudem prvního stupně. V kladném případě by soud k novým přihlížel. Novela se přiklonila k první možnosti, s výjimkou § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ.¹² Posouzení, zda jde o nova v rámci odvolacího řízení, by mohlo mít za následek prodloužení řízení. Také by bylo potřebné uvádět důkazy k prokázání, že se opravdu jedná o nové skutečnosti a důkazy, přičemž závěry odvolacího soudu ohledně tohoto posouzení by nebylo možné přezkoumat dalším řádným opravným prostředkem. Odvolací soud by tedy musel vždy po posouzení, zda se jedná o nova, rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit a věc vrátit k dalšímu řízení s ohledem na dodržení zásady dvojinstančnosti. Také zde byla obava, že by v právní praxi tato pravidla nebyla dodržována a rozhodování by se opět překlopilo do zásady úplné apelace. Vyhrazením nových skutečností a důkazů až k obnově řízení se novela pokoušela zajistit, aby nova nebyla důvodem pro podání odvolání a aby v případě existence nových skutečností a důkazů byla možnost na projednání věci pouze prostřednictvím obnovy řízení.¹³

¹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 257/0.

¹² Nyní se jedná o § 205a odst. 1 písm. f)

¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 257/0.

1.2 Novela občanského soudního řádu č. 59/2005 Sb.

1.2.1 Obecně

Tento zákon účinný od 1. dubna 2005 zavedl další změny do systému opravných prostředků v reakci na přetrvávající i nově vzniklé nedostatky právní úpravy. I přes zavedení zásady neúplné apelace do odvolacího řízení zde stále přetrvával problém, že soudy ve více jak pětině případů¹⁴ rušily rozhodnutí soudů prvního stupně a vracely věc k dalšímu řízení, místo toho, aby vydávaly rozsudky měnící původní rozhodnutí. Věci tak probíhaly mezi instancemi opakovaně. Po opakovaném rozhodnutí soudu prvního stupně účastníci znovu podávali odvolání, o nichž odvolací soudy rozhodly znovu zrušením rozhodnutí. Stávalo se tak, že soud mnohdy o téže věci rozhodoval několikrát. V důsledku toho spory trvaly neúnosně dlouhou dobu, podobně jako před zavedením novely č. 30/2000 Sb. Na tyto nedostatky poukazovalo nemálo odborníků, ba dokonce i ministerstvo spravedlnosti uvedlo, že je nutno zrychlit dosažení meritorního rozhodnutí a že „jednou z metod ke dosažení tohoto cíle je posílení apelačního principu.“¹⁵

Novela si proto kladla za cíl zrychlení řízení, které mělo spočívat v zásadě, že věc projde ve většině případů každou instancí pouze jednou. Odvolací soudy tedy měly rozhodnutí první instance měnit a zrušení rozhodnutí mělo být možné pouze z taxativních důvodů. Důsledkem změny rozhodnutí odvolacím soudem však je, že účastníci proti tomuto rozhodnutí již nemohou podat odvolání. Dochází zde proto k omezení zásady dvojinstančnosti, což by mohlo být bráno jako porušení práva na spravedlivý proces. Důvodová zpráva však uvádí, že takovýmto postupem k porušení tohoto základního práva nedochází, neboť Listina základních práv a svobod jí výslovně mezi základními procesními zásadami (čl. 36–40 LZPS) neuvádí, ani Ústavní soud tento názor ve své judikatuře nevyslovil.¹⁶ Blíže se tímto problémem budu zabývat ve čtvrté kapitole.

Autoři novelou nechtěli nastolit komplexní a definitivní změnu pravidel a principů občanského soudního řízení, ale pouze zlepšit tehdejší neuspokojivý stav do doby, než bude přijat nový občanský soudní řád, který by odrážel trendy moderního civilního procesu, jaké známe v západních demokratických státech. Jako příklad lze uvést Francii, kde funguje systém založený na zásadě apelační, kdy odvolací soud v podstatě vždy rozhodne ve věci samé a zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně proto není téměř možné. V Německu lze rozsudky rušit pouze z taxativně stanovených důvodů. V Rakousku je zrušení rozhodnutí umožněno ve větší míře. Ve všech jmenovaných demokratických státech však má právní úprava společné to, že odvolací soud

¹⁴ Podle údajů uvedených v důvodové zprávě k zákonu č. 59/2005 Sb.

¹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 643/0.

¹⁶ Tamtéž.

plnohodnotně posuzuje jak skutkové, tak právní otázky v rozsahu napadeného rozhodnutí soudu prvního stupně.¹⁷

1.2.2 Konkrétní změny v právní úpravě odvolání

Omezení možnosti uvádět nova v odvolacím řízení se osvědčilo, a proto v tomto trendu pokračovala také tato novela. Do právní úpravy byla přidána další výjimka z neúplné apelace (§ 205a odst. 1 písm. d) OSŘ), která umožňuje uvádět nové skutečnosti a důkazy, jimiž má být splněna povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí věci významné skutečnosti nebo důkazní povinnost, a to za předpokladu, že pro nesplnění některé z uvedených povinností neměl odvolatel ve věci úspěch a že odvolatel nebyl řádně poučen podle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ. K této situaci dojde tehdy, když soud prvního stupně dospěje ke skutkovému stavu pro účely právního posouzení věci, avšak odvolací soud bude mít za to, že věc měla být právně posouzena jinak, a proto bude třeba prokázat jiné skutečnosti. V takovém případě rozhodnutí soudu prvního stupně nebude možné zrušit a odvolací soud bude muset ve věci rozhodnout sám. K tomu bude třeba provádět důkazy a posuzovat skutečnosti tvrzené účastníky, mimo jiné i nově uváděné až v odvolacím řízení v souladu s ustanovením § 205a odst. 1 písm. d) OSŘ.¹⁸

Jak již bylo zmíněno výše, odvolací soudy dle této novely v zásadě rozhodnutí soudu prvního stupně mohou buď potvrdit, nebo změnit, je-li věcně nesprávné, přičemž novela výrazně omezila možnost odvolacích soudů rušit rozhodnutí pouze na taxativně stanovené případy uvedené v nově vloženém ustanovení § 219a OSŘ. Jedná se převážně o případy, kdy se soud prvního stupně dopustil závažných procesních chyb. Novela nestanovuje, na rozdíl například od úpravy německé, povinnost účastníků zrušení rozhodnutí navrhnout kumulativně se splněním podmínek dle § 219a OSŘ. Pokud tyto důvody soud pozná, musí rozhodnutí ex offio zrušit. Odvolací soudy se tak novelou staly skutkovými instancemi za současného zachování zásady neúplné apelace. K tomu, aby mohly ve věci rozhodnout, si mohou zjistit skutkový stav samy, nikoli prostřednictvím soudu prvního stupně, i když se může jednat o rozsáhlé dokazování, a není třeba rozhodnutí rušit.¹⁹

Poslední větší změna v úpravě odvolání se týkala zavedení poučovací povinnosti soudu druhého stupně, kdy se za účelem předvídatelnosti rozhodování odvolacího soudu stanoví obdobné užití § 118a OSŘ týkající se poučovací povinnosti i pro odvolací řízení.²⁰

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

2 Skutečnosti a důkazy

Pro vymezení pojmů nové skutečnosti a důkazy je nezbytné se nejdříve zabývat tím, co vlastně lze zařadit pod pojmy skutečnost a důkaz.

2.1 Skutečnost

Soudní rozhodnutí musí být opřeno o určité poznatky, respektive zjištění soudu, které se k rozhodované věci vztahují. Potřebné poznatky, jež soud zjistí, mohou být buď právní, nebo skutkové. Právní poznatky jsou definovány jako znalost objektivního práva, jímž se upravují konkrétní právní poměry. Dále jimi jsou tzv. právní posouzení, zda zjištěné skutečnosti odpovídají hypotéze právní normy a zda z toho lze vyvodit platnost dispozice nebo sankce. Skutkové poznatky definuje teorie jako zjištění o skutečnostech (dějích), na nichž se staví a z nichž vychází uplatňované nároky. Jinak řečeno, jedná se o všechny ostatní poznatky, než jsou poznatky právní. Tyto poznatky musí být vždy konkrétní a individuální. Soud tedy musí znát v každém případě konkrétní dobu, okolnosti, právní důvod atd., tedy skutkové poznatky. K tomu současně potřebuje znalost objektivního práva, tj. právní poznatky. Skutkové poznatky soud zjišťuje v rámci dokazovacího procesu. Mají být pravdivé a objektivní, což může být mnohdy problém. Pokud tyto vlastnosti splňují, slouží soudu jako podklad pro zákonné a spravedlivé rozhodnutí. Soud si poznatky o skutečnostech subjektivně posoudí a přesvědčí se o jejich pravdivosti.²¹ Pojem skutkové poznatky (skutková zjištění) je tedy dle mého názoru relevantní užívat v souvislosti s činností soudu, neboť právě on tyto zjišťuje a na jejich základě rozhoduje ve věci samé. Skutkové poznatky soud získává buď přímo, tj. že se před ním odehrávají. Soud sám může vnímat chování nebo prohlášení účastníka. Častěji však získává tyto poznatky prostřednictvím zpráv poskytovaných důkazními prostředky při dokazování.²²

Dalším obdobným pojmem, který se v těchto souvislostech používá, je pojem skutkové tvrzení. Domnívám se, že ohledně tohoto pojmu lze vyvodit, že by se měl užívat naopak v souvislosti s účastníky, neboť ti navrhnou skutková tvrzení a důkazy k jejich prokázání a tento pojem nelze zaměňovat s pojmem skutkové poznatky. Dokud soud neprovede dokazování a neshledá skutková tvrzení účastníků za prokázaná, nemůže se jednat o skutkové poznatky. Derka²³ pojem skutkové tvrzení srovnává s pojmem skutečnost, přičemž uvádí, že pojem skutečnost je širší. Z čeho tak usuzuje, však již neuvádí. Na Slovensku CSP pojem skutkové

²¹ WINTEROVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014. s. 219.

²² Tamtéž.

²³ DERKA, Ladislav. Námitka promlčení vznesená v odvolacím řízení. *Soudní rozhledy*, 2003, č. 2, s. 67.

tvrzení používá poměrně často, kdy jej dle mého názoru striktně a správně odlišuje od pojmu skutečnost ve smyslu skutkového zjištění soudu.

Dalším problémem, který může při užívání těchto pojmů nastat, je to, zda se pojmem skutečnost myslí skutečnost právní, neboť samotný pojem k tomu navádí. Ladislav Krym s pojmem skutečnost ve světle občanského soudního řádu spojuje skutečnosti právní, tedy takové, „se kterými právní předpisy (normy hmotného práva) spojují určité právní následky, konkrétně vznik, změnu nebo zánik právních vztahů.“²⁴ Tyto se dále dělí na objektivní (nezávislé na lidské vůli – právní skutečnosti a protiprávní stavy) a subjektivní (závislé na lidské vůli – právní a protiprávní jednání). V trestním právu je konstantně judikováno, že za skutečnost se považuje „objektivně existující jev, který v téže věci není důkazem, ale může mít vliv na zjištění skutkového stavu věci v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí“.²⁵ Kloním ke druhému názoru, přestože se jedná o výklad trestněprávní.²⁶ Lze si v praxi představit, že vznikne nová skutečnost tak, že žalobce na druhý den po vydání rozhodnutí o zamítnutí žaloby na vydání věci uvidí žalovaného s předmětnou věcí. Toto samo o sobě není právní skutečností, přestože v odvolacím řízení by se to dalo považovat za skutečnost novou dle § 205a odst. 1 písm. f) OSŘ. Zákodárce v daném případě nepomyslel na problém užití pojmu skutečnost. Ze zákonného znění není jasné, zda měl na mysli skutečnosti pouze právní či nikoli. Kdyby touto konstrukcí byla myšlena skutečnost pouze právní, měl zákonodárce to v ustanovení výslovně uvést, rozsah výjimek z neúplné apelace by byl tímto ještě více omezen. Domnívám se tedy, že tvůrci zákona neměli na mysli pouze skutečnosti právní, přičemž užití pojmu skutečnost se poté jeví poněkud nevhodně zvoleno i vzhledem k pohledu judikatury na pojem skutečnost ve světle občanského soudního řádu. V případě, že zákonodárce neměl na mysli pouze skutečnosti právní, měl užít jiného termínu, aby nemohlo docházet k pochybnostem. CSP užívá pojmu skutková tvrzení, z čehož lze na rozdíl od současné právní úpravy jasně vyvodit, že se ustanovení nevztahuje pouze na skutečnosti právní, nýbrž na všechny objektivní jevy či děje, které mohou být určitým způsobem relevantní pro rozhodnutí ve věci. Domnívám se, že právní úprava²⁷ by měla obsahovat stejný pojem, aby nedocházelo k problémům při výkladu, kdy pojmy v podstatě zahrnují stejnou množinu. Lze také uvažovat tak, že pojmem skutečnost je myšlena skutková okolnost právně relevantní pro rozhodnutí ve věci, tedy skutkové okolnosti pro rozhodnutí významné, což by znamenalo, že pojem skutková okolnost je množinou menší.

²⁴ KRYM, Ladislav. Ještě k neúplné apelaci podle občanského soudního řádu ve světle občanského práva hmotného. *Právní rozhledy*, 2004, č. 2, s. 77.

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2001, sp. zn. 3 Tz 82/2001

²⁶ ROZMÁNEK, Radek. Dokazování v odvolacím řízení. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, s. 31.

²⁷ Minimálně co se odvolání týče.

2.2 Důkaz

Pojem důkaz je nutno odlišovat od pojmu důkazní prostředek. Pojem důkazní prostředek je poměrně jednoznačný. V procesním smyslu jsou za důkazní prostředky považovány všechny prostředky, jimiž lze odhalit stav věci. Jsou jimi například znalecké posudky, výslechy svědků, správy a vyjádření orgánů a osob, ohledání a výslechy účastníků.²⁸

Pojem důkaz již však tak jednoznačný není. Lze se s ním setkat ve smyslu důkazního prostředku nebo ve smyslu podání důkazu o určité skutečnosti, tj. dokázání tohoto skutkového tvrzení. Důkazem ve smyslu procesním jsou výsledky získané prostřednictvím procesního dokazování, tj. hodnocením získaných výsledků. Důkazy se v souvislosti s předmětem dokazování dělí na přímé a nepřímé. U přímého důkazu platnost teze vyplývá z argumentu přímo. Příkladem lze uvést to, kdy svědek viděl žalovaného, jak vrací peníze žalobci, což má být prokázáno. Nepřímý důkaz je takový, u něhož teprve prostřednictvím další myšlenkové operace přicházíme k výsledku. Domnívám se, že pro účely problematiky nenastává větších potíží při užití tohoto pojmu.

²⁸ WINTEROVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, s. 221.

3 Nové skutečnosti a důkazy jako odvolací důvod

Odvolací řízení je založeno na apelačním principu, který je charakteristický tím, že odvolací soud není vázán skutkovými zjištěními a skutkovými závěry soudu prvního stupně a soud odvolací může provádět nové dokazování. Dále se apelace rozlišuje na apelaci úplnou a neúplnou, a to podle toho, zda je v řízení možné uvádět nova (úplná apelace) či nikoli (neúplná apelace). Na systému úplné apelace bylo vybudováno odvolací řízení do 31. prosince 2000. Neúplná apelace dle OSŘ omezuje uvádění novot v odvolání proti rozsudkům vydaným ve sporném řízení (s výjimkou rozsudků pro uznání a pro zmeškání), rozsudkům vydaným ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, stejně jako proti usnesením ve věci samé.²⁹ Jak již bylo výše zmíněno, zavedením principu neúplné apelace do odvolacího řízení bylo sledováno zvýšení odpovědnosti účastníků, zrychlení řízení a mimo jiné i zamezení účelovému protahování řízení účastníky a oddalování výsledku sporu.³⁰ V systému neúplné apelace je třeba, aby odvolací soudy důsledně rozlišovaly mezi skutkovými zjištěními a závěry o skutkovém stavu věci na straně jedné a právním posouzením věci na straně druhé. Je také nutné, aby soudy rozlišovaly, zda skutečnosti byly uplatněny již v řízení před soudem prvního stupně či nikoli.³¹ Ustanovení § 205 odst. 2 písm. f) OSŘ umožňuje zdůvodňovat odvolání tím, že jsou zde nová skutková tvrzení a důkazy, které nebyly uvedeny před soudem prvního stupně a odkazuje na § 205a OSŘ. Byť pouze tento odvolací důvod odkazuje na ustanovení výjimek z neúplné apelace, i k prokázání některých ostatních odvolacích důvodů lze uvádět nova dle § 205a OSŘ.³²

3.1 Nové skutečnosti

Nové skutečnosti jsou takové skutečnosti, které účastníci neuplatnili před soudem prvního stupně případně skutečnosti, které nevyšly najevo v průběhu řízení. Tyto skutečnosti lze uplatnit před odvolacím soudem pouze výjimečně. Rozhodujícím pro toto určení se bude jevit porovnání spisu prvostupňového soudu s námitkami obsaženými v odvolání.³³ Někteří právníci s tímto názorem nesouhlasí a posuzují „novost“ skutečností pouze dle toho, zda je účastníci v řízení před soudem prvního stupně uvedli. Pokud účastníci skutečnosti neuvedli či důkazy nenavrhli, jedná se o nova ve smyslu § 205a OSŘ, a to bez ohledu na to, zda tyto skutečnosti před soudem prvního stupně vyšly najevo jinak či nikoli. Srovnání spisu prvostupňového soudu s námitkami v odvolání

²⁹ ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 769.

³⁰ DRÁPAL, Ljubomír. In BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl (§ 201 – 376)*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1077.

³¹ Tamtéž.

³² ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 374.

³³ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Komentář k občanskému soudnímu řádu- II.díl*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1639.

by se v tomto případě jevílo bezpředmětným.³⁴ Důvodem má být to, že sporné civilní řízení je ovládáno projednací zásadou a účastníci jsou odpovědní za uvedení skutečností a předložení důkazů podstatných pro rozhodnutí ve věci samé. Soud je naopak povinen poučit účastníky o jejich procesních právech a povinnostech, mimo jiné o koncentraci řízení. Pokud účastníci povinnosti poruší, nemohou být chráněni před negativními následky. Nelze, aby skutečnosti a důkazy, které vyšly najevo v řízení před soudem prvního stupně jinak, než že je účastníci uvedli, byly ve smyslu § 205a OSŘ považovány v tomto řízení za „uvedené“ a je třeba je považovat za nova. Kdyby si soud sám vytvářel představy o skutkovém stavu věci, jednalo by se o oslabení zásady projednací.³⁵ Domnívám se, že otázku novosti nelze řešit pouze subjektivně v závislosti na tom, zda skutečnosti či důkazy uvedli účastníci, nýbrž je nutné přikládat relevanci také tomu, zda skutečnosti či důkazy vyšly najevo. Stejný názor také zastává Nejvyšší soud:³⁶ „Z pohledu odvolacího řízení jsou nové takové skutečnosti nebo důkazy, které nebyly za řízení před soudem prvního stupně uplatněny žádným z účastníků a ani jinak nevyšly najevo.“³⁷

V případě, že nové skutečnosti a důkazy nespádají pod některé z výjimek § 205a OSŘ, nebudou uplatnitelné před odvolacím soudem, a mohou být jedině důvodem pro obnovu řízení dle § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ.³⁸ S tímto názorem se ztotožnil také ústavní soud ve svém nálezu ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. II. ÚS 385/15.

Posouzení, zda se jedná o nové skutečnosti, může být problematické, pokud na těchto skutečnostech odvolatel staví svoji argumentaci v odvolání, kdežto v řízení před soudem prvního stupně tyto nepovažoval za důležité a zmínil se o nich jen okrajově. V odvolacím řízení by se jednalo o skutečnosti „ne tak úplně nové“.³⁹ Tyto okrajově uvedené skutečnosti je třeba považovat za nové, pokud na nich odvolatel staví svoji stěžejní argumentaci a byl by jimi dotčen skutkový základ věci. Naopak za nepřijatelnou novotu se nebude považovat situace, kdy účastník v odvolacím řízení nebude nijak měnit skutkový stav věci, ale pouze prostřednictvím nově uváděných skutečností bude tvrzení o totožných skutečnostech vyšlých najevo již před soudem prvního stupně rozvíjet, a kdy obsah odvolání nebude mít žádný vliv na použití právní normy, podle níž byl případ posouzen.⁴⁰

³⁴ MAŘÁDEK, David. Glosa k novým skutečnostem a důkazům v režimu neúplné apelace. *Právní rozhledy*, 2017, č. 6, s. 218.

³⁵ MICHNA, Lukáš. Dosah novelizace o.s.ř. z roku 2000 pro advokacii. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 3, s. 37.

³⁶ Viz také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2017, sp. zn. 32 Cdo 2266/2015 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2006, sp. zn. 29 Odo 1059/2005

³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. března 2004, sp. zn. 21 Cdo 2106/2003

³⁸ ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 632.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ JAKŠIČ, Vít. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 900.

Za okrajovou skutečnost měnící skutkový základ věci lze považovat také námitku promlčení, která je však svou povahou specifická. O tom, zda lze vznést námitku promlčení v odvolacím řízení, se po zavedení principu neúplné apelace vedla značná polemika. Některé odvolací soudy⁴¹ námitku promlčení již těsně po zavedení novely připouštěly v případech, že k prokázání promlčení nebylo třeba doplňovat dokazování. Někteří autoři⁴² zastávali názor, že námitku v odvolacím řízení vznést nelze, neboť se jedná o skutečnost, kterou za splnění podmínek neúplné apelace⁴³ v odvolání nelze uvést a nespadá pod žádnou z výjimek dle § 205a OSŘ. Derka⁴⁴ námitku promlčení považuje za skutečnost ve smyslu § 119a či 205a OSŘ, neboť ustanovení hovoří o „skutečnosti“, nikoli o „skutkovém tvrzení“. Současně uvádí, že pojem „skutečnost“ je pojmem širším, a proto je nutné do množiny pojmu zahrnout i námitku promlčení. Judikatura se s problémem postupem času popasovala a dle výše uvedeného se ustálila na názoru, že námitku promlčení v odvolacím řízení obecně lze uvádět, ale skutečnosti a důkazy k jejímu prokázání musí vycházet z řízení před prvostupňovým soudem. Pokud jsou tedy nové skutečnosti k podpoření námitky promlčení uvedeny až v řízení odvolacím, nebude se k nim přihlížet z důvodu nepřipustnosti těchto nových skutečností.⁴⁵ Důvodem je to, že námitka promlčení je námitkou právní, nikoli skutkovou.⁴⁶ Já se s tímto názorem ztotožňuji, neboť se domnívám, že námitka promlčení není skutkovým tvrzením a nespadá tedy pod omezení dle § 205a OSŘ. Ztotožňuji se rovněž s názorem, že k prokázání námitky nelze uvádět nepřipustné novoty.

3.2 Nové důkazy

Za nové důkazy uvedené v odvolání se považují ty, které nebyly v řízení před soudem prvního stupně účastníky navrženy a ani nebyly soudem prvního stupně provedeny dle ustanovení § 120 odst. 3 OSŘ. K tomu, aby mohl být důkaz řádně uplatněn v řízení před soudem prvního stupně, je třeba, aby bylo zřejmé, o jaký důkaz se jedná a nemohl být zaměněn s jiným, například důkazem stejného druhu. Komentář jako příklad nedostatečně konkretizovaného důkazu uvádí „výslech zaměstnanců“ bez jejich bližší identifikace.⁴⁷ Byl-li tedy důkaz před soudem prvního stupně označen neúplně avšak tak, že ho bylo možné konkrétně odlišit od

⁴¹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. října 2000, sp. zn. 26 Co 216/2000

⁴² DERKA, Ladislav. Námitka promlčení vznesená v odvolacím řízení. *Soudní rozhledy*, 2003, č. 2, s. 67. nebo VRCHA, Pavel. K otázce, zda lze po novele OSŘ č. 30/2000 Sb. vznést námitku promlčení i v odvolacím řízení. *Soudní rozhledy*, 2004, č. 5, s. 167.

⁴³ Tj. pokud soud účastníky řádně poučil dle § 119a. In DERKA, Ladislav. Námitka promlčení vznesená..., s. 67.

⁴⁴ JAKŠIČ, Vít. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 900.

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2015, sp. zn. 23 Cdo 2727/2014 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007

⁴⁶ BUREŠOVÁ, Soňa, ZOUBEK, Hynek. Uplatnění námitky promlčení v odvolacím řízení. *Soudní rozhledy*, č. 5, 2005, s. 168.

⁴⁷ ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 633.

důkazů stejného druhu, nejedná se o důkaz nový, přičemž není rozhodné, zda mohl být důkaz proveden.⁴⁸ Drápal uvádí, že ke konkretizaci důkazu stačí u návrhu důkazu výsledkem svědka uvést například jméno a příjmení, u návrhu důkazu na provedení listiny pak postačí uvedení alespoň toho, kdo listinu vydal a čeho se má týkat.⁴⁹ Dle mého názoru je třeba uvést také to, kdy byla listina vydána, neboť není vyloučeno, a domnívám se, že se může stát i velmi často, že existuje více listin týkajících se stejné věci, které byly vydány totožnou osobou, avšak v různém čase. Pro představu lze uvést příklad uznáním dluhu, kdy účastník disponuje listinou o uznání dluhu, v řízení před soudem prvního stupně ji neoznačí datem vydání a později obdrží uznání dluhu s jinou datací. V odvolacím řízení by mohl svévolně uplatnit druhou listinu, aniž by soud zjistil, že se nejedná o důkaz označený v řízení před soudem prvního stupně. Provede-li soud prvního stupně důkaz, který nebyl účastníky navržen, neboť z řízení vyšla najevo potřeba jeho provedení z důvodu zjištění skutkového stavu věci, pak se také nemůže v případě uplatňování v odvolacím řízení považovat za důkaz nový.

Pokud některý z účastníků označí důkaz v řízení před soudem prvního stupně, nejedná se v odvolacím řízení o důkaz nový dle § 205a OSŘ, a to neohledně na to, zda soud prvního stupně důkaz provedl či nikoli, zda jeho neprovedení zdůvodnil atd.⁵⁰ Také pokud účastník v řízení před soudem první instance navrhne provedení důkazu, později sdělí, že na jeho provedení netrvá a z tohoto důvodu jej soud neprovede, nelze to považovat za odvolání procesního úkonu. Je třeba jej v případě znovu uplatnění před odvolacím soudem považovat za již uplatněný před soudem prvního stupně, a tedy nikoli za nový.⁵¹ V této souvislosti je nutné vzít v potaz to, že pokud navrhne účastník soudu, aby provedl určitý důkaz, může tento úkon odvolat pouze za podmínek uvedených v § 41a odst. 4 OSŘ. To znamená, že k tomu, aby se jednalo o odvolání procesního úkonu, musí odvolání soudu dojít nejpozději současně s návrhem na provedení důkazu.⁵²

⁴⁸ IŠTVÁNEK, František. In DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl, (§ 201 až 376)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1164.

⁴⁹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl (§ 201 – 376)*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1640.

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. 29 Cdo 2172/2014

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2002, sp. zn. 21 Cdo 426/2002

⁵² ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 633.

4 Uplatnění nových skutečností a důkazů

4.1 Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. a) OSŘ

Ustanovení § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ stanoví odvolateli možnost odůvodnit odvolání tím, že „*nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (předsedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen.*“ Byť to v daném ustanovení není explicitně uvedeno, váže se k tomuto důvodu právě § 205a odst. 1 písm. a) OSŘ. Vzhledem k tomu, že se nejedná o nedostatečné zjištění skutkového stavu soudem z důvodu existence nových skutečností a důkazů, nelze tuto výjimku použít ve spojení s § 205 odst. 2 písm. f) OSŘ, i když právě toto na § 205a odkazuje.⁵³

4.1.1 Obecně k podmínkám řízení

Podmínky řízení jsou předpoklady, které musí být splněny, aby mohlo být vydáno rozhodnutí ve věci samé,⁵⁴ přičemž nedostatek podmínek může být buď odstranitelný nebo neodstranitelný. Tyto podmínky se také dají rozlišovat na podmínky na straně soudu (pravomoc a příslušnost, a jak uvádí některé publikace, tak také řádné obsazení soudu) a na straně účastníků (způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, existence plné moci a způsobilost zástupce). Vedle těchto podmínek stojí podmínka existence návrhu na zahájení řízení a zaplacení soudního poplatku.⁵⁵ Dále mezi procesní podmínky (tzv. negativní procesní podmínky) řadíme neexistenci překážky věci rozsouzené (*res iudicata*) a neexistenci překážky věci zahájené (*lis pendens*). Jak uvádí § 103 OSŘ, soud kdykoliv za řízení přihlíží k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé. Pokud zjistí nedostatek podmínek řízení, který je neodstranitelný, musí soud řízení zastavit. Za situace, kdy nedostatek podmínek zjistí až odvolací soud, například na základě novot uvedených odvolatelem, odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně dle § 219a odst. 1 písm. a) OSŘ zruší a v souladu s § 221 odst. 1 písm. c) OSŘ řízení zastaví. Pokud byl důvodem nedostatek pravomoci soudu, odvolací soud je také povinen rozhodnout o tom, že se věc postupuje orgánu, jehož pravomoc je dána. V případě nedostatku věcné příslušnosti soud současně se zrušením rozhodnutí postoupí věc věcně příslušnému okresnímu nebo krajskému soudu. Ve všech ostatních případech odvolací soud vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.⁵⁶

⁵³ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 374.

⁵⁴ WINTEROVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: Řízení nalézaví*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 213.

⁵⁵ Na Slovensku se tyto podmínky nazývají věcné procesní podmínky. ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Občiansky súdny poriadok. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 270.

⁵⁶ JAKŠIČ, Vít. In DAVID, Ludvík a kol. *Občianský soudní řád: Komentář*. II. díl, (§ 201 až 376). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1164.

4.1.2 Podmínky na straně soudu

Jednou z podmínek na straně soudu je pravomoc soudu k projednání věci. Tu OSŘ definuje v ustanovení § 7 tak, že *“v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.”* Tímto případem je například to, že věc měla být projednána v rozhodčím řízení, neboť pokud k tomuto dojde, je na straně soudu dán nedostatek pravomoci a soud musí řízení až na několik výjimek⁵⁷ zastavit.⁵⁸ Otázkou je, zda v praxi vůbec může dojít k tomu, že vyjde najevo nová skutečnost o tom, že věc měla být projednávána rozhodčími soudy. Dle § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ je odvolací důvod dán také tehdy, pokud soud prvního stupně ve věci rozhodl, ačkoliv nebyl věcně příslušný. Aby mohl být odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ úspěšně uplatněn, je třeba odvolateli umožnit, aby se v odvolacím řízení dovolal skutečností nebo důkazů o existenci takového důvodu.⁵⁹ Věcnou příslušnost dle § 104a odst. 1 OSŘ zkoumá soud kdykoliv za řízení, tedy i před soudem odvolacím. Nedostatek věcné příslušnosti je neodstranitelný. „Věcná nepřislušnost soudu“ je dle Šínové⁶⁰ v ustanovení výslovně uvedena proto, že nedostatek místní příslušnosti nelze namítat, neboť se dle ustanovení § 105 OSŘ zhojí ke konci přípravného jednání, popřípadě než soud začne jednat ve věci samé. Dle mého názoru toto plyne ze samé povahy věci a je zřejmé, že nové skutečnosti týkající se místní nepřislušnosti nebude možné v odvolacím řízení uvádět. Proto mám za to, že vyzdvižení věcné nepřislušnosti soudu je v daném ustanovení nadbytečné, také s ohledem na to, že věcná příslušnost se řadí mezi podmínky řízení. Slovenská úprava obsahovala až do roku 2015 totožné znění (§ 205a odst. 1 písm. a) OSP), přičemž možnost uplatňovat tyto novoty se pojila s odvolacím důvodem dle § 205 odst. 2 písm. a) OSP.⁶¹⁶² V roce 2015 však vstoupil v platnost nový civilný sporový poriadok,⁶³ který v ustanovení § 366 písm. a) uvádí možnost v odvolání uplatňovat nova, která se týkají „procesních podmínek“, přičemž není relevantní, zda o tomto nedostatku odvolatel věděl již v řízení před soudem první stolice či nikoli. Pojem procesní podmínky byl zaveden pro terminologické zpřesnění, neboť pojem podmínky řízení znamená spíše takovou podmínku, bez

⁵⁷ Např. pokud účastníci prohlásí, že na rozhodčí smlouvě netrvají.

⁵⁸ HROMADA, Miroslav. In ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 186.

⁵⁹ DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. II. díl, (§ 201 až 376). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1090.

⁶⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 370.

⁶¹ Toto ustanovení výslovně nevyjmenovává jednotlivé důvody odvolání tak, jak činí OSŘ, ale stanovuje odvolateli možnost odůvodnit odvolání tím, že v řízení došlo k vadám dle § 221 odst. 1 OSP. V něm jsou pak v písm. a) – e) vyčteny podmínky řízení. Podmínka věcné příslušnosti zde však absentuje, což vyvolává otázku, zda nedostatkem věcné příslušnosti lze odvolání odůvodnit. Pokud by to možné nebylo, zmínka o věcné příslušnosti v § 205a odst. 1 písm. a) by byla obsoletní.

⁶² Zákon č. 99/1963 Zb., občanský soudní poriadok, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok, ve znění pozdějších předpisů

níž by soud nemohl vůbec jednat při jejím nesplnění. Naproti tomu procesní podmínka je podmínka, bez které soud může jednat, nicméně nemůže rozhodnout ve věci samé.⁶⁴ Původní úprava v OSP byla poněkud kostrbatá, civilný sporový poriadok však problém vyřešil a úprava se zdá vcelku zdařilá. Stojí za zvážení, zda by nebylo vhodné pro jednotnost teorie a praxe zaměnit tento pojem také v naší právní úpravě, neboť i teorie používá pojem „procesní podmínky“.⁶⁵

Další nové skutečnosti, které mohou účastníci uvádět, se mohou týkat vyloučení soudců a obsazení soudu. Pokud rozhodl v prvním stupni vyloučený soudce nebo nesprávně obsazený soud, musí soud řízení zastavit.⁶⁶ V případě uplatnění nových skutečností nebo důkazů, které se týkají vyloučení soudců nebo obsazení soudu, bude uvedení těchto skutečností v odvolacím řízení v souladu se zásadou neúplné apelace a bude tedy tyto skutečnosti a důkazy možné uvést. Problémem se může jevit § 15a odst. 2 OSŘ, který stanoví, že „*vznikl-li důvod vyloučení soudce později než do počátku prvního jednání, musí účastník námitku uplatnit do 15 dnů po té, co se o něm dozvěděl*“. K úspěšnému namítnutí podjatosti soudce v odvolacím řízení však není třeba nejprve vznést námitku dle § 15a OSŘ v řízení před soudem prvního stupně. Dokonce ani skutečnost, že bylo nadřízeným soudem již dříve rozhodnuto o tom, že soudce není vyloučen (§ 16b OSŘ), není překážkou.⁶⁷ CSP upravuje tuto problematiku pod písm. b) v ustanovení § 366, kde je zakotvena možnost uvádět nova, pokud se týkají obsazení soudu nebo vyloučení soudců. Tyto novoty lze úspěšně uvádět i přes to, že odvolatel o těchto skutečnostech věděl již v řízení před prvostupňovým soudem, neboť tyto předpoklady jsou tak důležité, že je nutné trvat na jejich splnění, stejně jako u procesních podmínek.⁶⁸

4.1.3 Podmínky na straně účastníků

Podmínkami na straně účastníků jsou, jak už bylo zmíněno výše, způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, existence plné moci včetně náležitostí řádné plné moci a způsobilost zástupce. Mám tedy za to, že ke všem těmto podmínkám řízení lze taktéž uvádět nové skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. a) OSŘ. Jako příklad lze uvést zjištění důvodu procesní nezpůsobilosti účastníka až po vyhlášení rozhodnutí ve věci samé. V řízení také nelze pokračovat, pokud účastník zemřel. Jako důkaz této skutečnosti je třeba předložit úmrtní list.⁶⁹

⁶⁴ KOTRECOVÁ, Alexandra. In ŠTEVČEK, Marek a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016, s 606.

⁶⁵ Např. SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 432 s.

⁶⁶ ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s 633.

⁶⁷ SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s 370.

⁶⁸ MOLNÁR, Peter. In ŠTEVČEK, Marek a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016, s 1243.

⁶⁹ ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s 436.

Konstatování této skutečnosti na základě data narození místo důkazu předložením úmrtního listu k prokázání nepostačuje.⁷⁰

4.2 Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. b) OSŘ

V řízení před soudem mohou nastat i jiné vady, než je nedostatek podmínek řízení, špatné obsazení soudu, vyloučení soudce (přisedícího) nebo obsazení soudu. K tomu, aby mohl být uplatněn odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. c) OSŘ týkající se existence jiných vad řízení, mělo by být odvolateli dovoleno uvádět v odvolacím řízení nové skutečnosti a důkazy k prokázání tohoto důvodu.⁷¹ Zde tedy také není na místě kombinovat tuto výjimku s § 205 odst. 2 písm. f) OSŘ. Ustanovení § 205a odst. 1 písm. b) OSŘ stanoví, „že *skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, jestliže jimi má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.*“ Z povahy věci vyplývá, že tato výjimka se bude pojít právě s odvolacím důvodem uvedeným v ustanovení § 205 odst. 2 písm. c) OSŘ, neboť toto umožňuje odvolání proti rozsudku nebo usnesení, které je odůvodněné tím, že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Skutečnosti k prokázání těchto vad jsou způsobilé být skutečnostmi ve smyslu § 205a odst. 1 písm. b) OSŘ tedy pouze tehdy, mohly-li mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci,⁷² a také pouze tehdy, nejsou-li uplatňovány ve vztahu ke skutkovému stavu věci. Tyto vady jsou vymezeny velmi obecně; v praxi se může jednat o porušení kteréhokoli ustanovení upravujícího vedení řízení od počátku až do jeho skončení.⁷³ Zda je řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí věci, je třeba posuzovat vždy s ohledem na konkrétní okolnosti věci,⁷⁴ neboť ne každá vada má tuto vlastnost.

Těmito vadami mohou být například vady při dokazování (kdy důkaz bude proveden v nepřítomnosti účastníka bez splnění zákonných podmínek).⁷⁵ Vadou může být dále okolnost, kdy soud neprovedl účastníkem navržený důkaz k prokázání skutečnosti, jež byla pro dané věci podstatná.⁷⁶ Soud by po provedení pro řízení podstatného důkazu došel k jiným závěrům, popř. jiným skutkovým zjištěním. Domnívám se tedy, že vady při dokazování se prolínají s vadami při zjišťování skutkového stavu. Naopak pouhé neprovedení navrženého důkazu v případě, že

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2013, sp. zn. 22 Cdo 2605/2011

⁷¹ JAKŠIČ, Vít. In DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. II. díl, (§ 201 až 376). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1090.

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004

⁷³ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 614.

⁷⁴ JAKŠIČ, Vít. In DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. II. díl, (§ 201 až 376). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1246.

⁷⁵ Tamtéž, s. 1156.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 2003, sp. zn. 22 Cdo 510/2003

prokazovaná skutečnost nebyla pro rozhodnutí ve věci relevantní, není vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.⁷⁷ Vadou při zjišťování skutkového stavu je také případ, kdy okolnosti podstatné pro rozhodnutí ve věci nebyly tvrzeny, nicméně měly být zjišťovány jako skutečnosti, jimiž je soud povinen zabývat se z úřední povinnosti.⁷⁸

Další skupinou vad jsou vady spočívající v nedostatku poučení ze strany soudu, kdy k poučení zde byla dána povinnost ze zákona (např. § 5, § 15a, § 43 OSŘ). V těchto případech nedostatek nebrání soudu v rozhodnutí ve věci samé, neboť se nejedná o nedostatek podmínek řízení, nicméně má za následek, že v řízení je vada. Podobně hovoří také Nejvyšší soud: „Neposkytne-li soud účastníkům poučení podle ustanovení § 15a odst. 1 o.s.ř. nebo jiné poučení o jejich procesních právech nebo povinnostech, není tím založen nedostatek podmínek řízení, ale jde (může jít) o vadu řízení; nesplnění poučovací povinnosti tedy nebrání soudu, aby ve věci samé rozhodl, ale má za následek, že řízení je (může být) postiženo vadou, která má za řízení význam a ke níž lze proto přiblížnout, jen když mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.“⁷⁹ Mezi tyto případy patří také nedostatek poučení svědka o následcích křivé výpovědi dle § 126 odst. 2 OSŘ⁸⁰ či nedostatek poučení účastníka domáhajícího se určení neplatnosti smlouvy o povinnosti tvrdit skutečnosti, jež prokážou existenci naléhavého právního zájmu.⁸¹ Mezi vady spočívající v nedostatku poučení lze zařadit také situaci, kdy soud nepoučí účastníky o koncentraci řízení dle § 118b OSŘ. Zákon explicitně nestanoví povinnost účastníky v ustanovení § 118b OSŘ o koncentraci řízení ke konci prvního jednání poučit, nýbrž ke koncentraci dochází ze zákona. Ve světle ustanovení § 5 OSŘ je však nezbytné poučit účastníky právě o tom, že ke koncentraci ze zákona dojde.⁸² Vzhledem k tomu, že nedostatek tohoto poučení není v § 205a OSŘ výslovně uveden, nepochybně bude možné skutečnosti a důkazy o nedostatku poučení namítat jako vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.⁸³ Dalším případem vad, jež mohou mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je stav, kdy účastníku byl ustanoven opatrovník, přestože k tomuto postupu nebyly splněny zákonné podmínky.⁸⁴ Také může jít o vadu splňující podmínky § 205a odst. 1 písm. b) OSŘ „jestliže po jednání, ke kterému nebyl účastník řádně předvolán a u kterého bylo prováděno

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2001, sp. zn. 21 Cdo 65/2000

⁷⁸ JAKŠIČ, Vít. In DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. II. díl, (§ 201 až 376). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1156.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004

⁸⁰ SPÁČIL, Jiří. In DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. II. díl, (§ 201 až 376). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1155.

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2001, sp. zn. 20 Cdo 450/2000

⁸² KŘIVÁČKOVÁ, Jana. *Zásada předvídatelnosti soudního rozhodování v kontextu zásady rovnosti v civilním soudním řízení*. Olomouc, 2013. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, s. 136.

⁸³ BARTONIČKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 17, s. 611-615.

⁸⁴ JAKŠIČ, Vít. In DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. II. díl, (§ 201 až 376). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1156.

*dokazování, proběhlo další jednání, u kterého měl tento účastník možnost uplatnit svou procesní obranu, včetně možnosti vyjádřit se k dosud provedeným důkazům i z hlediska správnosti procesního postupu soudu.*⁸⁵

Ustanovení § 205a odst. 1 písm. b) OSŘ lze použít i na nedostatky v doručování písemností. Jako příklad můžeme uvést situaci, kdy žalovaný chce prokázat, že mu bylo špatně doručeno předvolání k jednání, kdy následkem toho spor prohrál, a k prokázání této skutečnosti navrhne důkaz výsledkem svědka. Vadou ve smyslu § 205a odst. 1 písm. b) OSŘ je také skutečnost, že soud přihlédl k účastníky tvrzeným skutečnostem a důkazům, byť byly uplatněny v rozporu s koncentrací řízení dle § 118b OSŘ, kdy se jedná o odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. c) OSŘ.⁸⁶ Naopak pokud účastníci uplatnili nové skutečnosti a důkazy v souladu s ustanovením § 118b OSŘ, ale soud k nim nepřihlédl, jedná se o odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. b) OSŘ.

Slovenský OSP obsahoval totožnou úpravu, podle níž bylo možné vytýkat jakékoliv vady spočívající v porušení ustanovení upravující řízení. Takovouto vadou bylo porušení poučovací povinnosti dle § 5 odst. 1 OSP, porušení ustanovení o provádění důkazních prostředků (například vyslechnutí svědka, jenž nemohl být vyslechnut), taktéž přihlédnutí ke skutečnostem a důkazům, které účastník předložil až po vyhlášení usnesení, kterým se končí dokazování (§ 120 odst. 4 OSP). CSP úpravu beze změny převzal, kdy stejně jako u předchozích výjimek není rozhodné, zda mohla strana namítnout vadu již dříve.⁸⁷ Ve smyslu OSŘ také jistě není toto hledisko rozhodující a domnívám se, že soud jej při posuzování přípustnosti nezkoumá. Mám za to, že právní úprava této problematiky je vcelku zdařile koncipovaná a v souvislosti s ní nenastává závažnějších problémů.

4.3 Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ

4.3.1 Zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků

O tom, zda soud uvěřil provedeným důkazům a shledal je věrohodnými, se účastník většinou dozví až z odůvodnění rozsudku. Proto je třeba, aby účastníci měli možnost na tyto závěry o věrohodnosti důkazních prostředků reagovat. Nové skutečnosti a důkazy, které zpochybňují věrohodnost důkazních prostředků uplatněných v řízení před soudem prvního stupně druhou stranou, může odvolatel tvrdit prostřednictvím § 205 odst. 2 písm. f) ve spojení s § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ. Zpochybněním věrohodnosti důkazních prostředků se rozumí vyvrácení závěrů soudu prvního stupně o věrohodnosti, ale i nevěrohodnosti důkazního prostředku

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2001, sp. zn. 32 Cdo 56/99

⁸⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 372.

⁸⁷ MOLNÁR, Peter. In ŠTEVČEK, Marek a kol. *Civilní sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1243.

prostřednictvím skutkových tvrzení a důkazů.⁸⁸ Odvolatel ale může zpochybnit věrohodnost jen těch důkazů, na nichž spočívá rozhodnutí ve věci samé. Nové skutečnosti a důkazy ke zpochybnění věrohodnosti důkazů, na kterých rozhodnutí není postaveno, jsou tedy v odvolání nepřipustné.⁸⁹ Důkazní prostředky zpochybňující jiné skutečnosti či důkazy lze dělit na dvě kategorie. První jsou prostředky, které nepřináší žádný nový skutkový poznatek ohledně skutkového stavu, pouze poskytují poznatky o tom, proč jsou dané důkazní prostředky nevěrohodné. Druhou skupinu tvoří důkazy, které nezpochybňují věrohodnost důkazů, nýbrž prokazují jiné skutkové závěry, než jaké vzal za zjištěné soud prvního stupně. Přípustné důkazy dle § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ jsou však pouze ty z první kategorie.⁹⁰

Soudu je předepsáno hodnotit důkazy⁹¹ „*podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti.*“⁹² Toto je vyjádření zásady volného hodnocení důkazů. Soud má volnost v hodnocení důkazů, co se týče hodnocení z hlediska pravdivosti, závažnosti a věrohodnosti. V určení zákonnosti důkazů je soud vázán zákonem.⁹³ Při určování pravdivosti je nezbytné zkoumat mimo jiné věrohodnost důkazního prostředku, jehož provedením byl důkaz získán. Pro řešení problematiku je třeba také důsledně rozlišovat právě pojmy věrohodnost a pravdivost, neboť tyto pojmy nejsou stejné. I svědek, který je ve vztahu osoby blízké k účastníku řízení, může podávat pravdivou výpověď. Nové skutečnosti a důkazy v souladu s § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ se mohou týkat pouze zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků, nikoli pravdivosti. Hodnota pravdivosti je dána tehdy, pokud soud dospěje k závěru, že dokazuje jím prokazovanou skutečnost.⁹⁴ Skutkové tvrzení je nepravdivé, pokud se skutečnost stala jinak, než jak je účastníkem tvrzeno. Co se týká pojmu věrohodnost, tento u nás není příliš řešen. Definici pojmu obsahuje Blackův právní slovník, kde je definován jako „*worthiness of belief*“, tj. hodnota důvěry, pouze však ve spojení se svědeckou výpovědí. Šínová definuje věrohodnost jako „*vlastnost, jež nám určuje, zda jsou relevantní subjekty, popř. zpráva, kterou nám poskytuje,*

⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003

⁸⁹ ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 771.

⁹⁰ SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 239.

⁹¹ Hodnocení důkazů je myšlenkový pochod soudu, kterým je provedeným důkazům přisuzována určitá hodnota důležitosti pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti, hodnota věrohodnosti a hodnota pravdivosti. In ŠÍNOVÁ, Renáta. *Věrohodnost důkazních prostředků*. In HAMUEÁK, Ondřej (ed). *Debaty mladých právníků 2007. Sborník příspěvků z konference Monseho debaty mladých právníků, konané ve dnech 10. – 12. 9. 2007 Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 11.

⁹² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁹³ KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 34.

⁹⁴ Tamtéž.

hodny důvěry, tj. zda jim máme či nemáme věřit jako pravdivým.⁹⁵ V praxi se věrohodnost hodnotí z drtivé většiny pouze u svědeckých výpovědí. Lze však přemýšlet o zkoumání věrohodnosti také například u výsledků účastníka. Otázkou je, zda se věrohodnost dá zkoumat rovněž u důkazu znaleckým posudkem. Ústavní soud k tomuto problému uvádí, že soud je oprávněn hodnotit tyto důkazy v souladu s § 132 OSŘ. Soud však nesmí hodnotit odborné znalecké závěry, co se týče jejich správnosti. Soud může pouze hodnotit to, zda je posudek přesvědčivý soudě dle jeho úplnosti „ve vztahu k zadání, logickému odůvodnění znaleckého posudku a jeho soulad s provedenými důkazy.“⁹⁶ Ve výjimečných případech si však lze představit posouzení také věrohodnosti znaleckého posudku. Například pokud znalec má osobní zájem na věci, nebo je zde vztah znalce s účastníky a pokud by tyto skutečnosti vyšly najevo až po podání znaleckého posudku, lze úspěšně napadat jeho věrohodnost v odvolacím řízení a uvádět zde tuto skutečnost.⁹⁷ V souladu s § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ lze tedy uvádět nové skutečnosti a důkazy ke zpochybnění věrohodnosti svědecké výpovědi, výpovědi účastníka a za určitých podmínek i znaleckého posudku.

Stará ani nová úprava na Slovensku tuto výjimku z neúplné apelace neobsahuje. Zřejmě nic však nebrání odvolateli, aby skutečnost o nevěrohodnosti svědka za splnění podmínek uvedl v souladu s § 365 odst. 1 písm. g)⁹⁸ ve spojení s § 366 písm. d) CSP, který umožňuje uvádět nova, jež nemohl odvolatel bez své viny uvést v řízení před prvním stupněm.⁹⁹

4.3.2 Metoda RAVEN

Co se týče hledisek posuzování věrohodnosti, Nejvyšší soud konstantně judikuje, že u výsledku svědka je nutné věrohodnost hodnotit z hlediska jeho vztahu k věci či k účastníkům řízení, a z hlediska toho, jaká je jeho rozumová a duševní úroveň. Dále je třeba přihlížet k okolnostem, za nichž byla předmětná skutečnost vnímána a také ke způsobu její reprodukce. Soud musí rovněž brát v potaz chování svědka při výpovědi, tj. zda vypovídá plynule, přesvědčivě, s jistotou a zda je schopen či ochoten odpovídat na otázky.¹⁰⁰

K posuzování věrohodnosti důkazních prostředků existuje v rámci kritického myšlení pět kritérií, které se rámcově podobají kritériím stanovených Nejvyšším soudem, známé pod označením RAVEN. První kritérium – R-reputation – spočívá v reputaci zdroje informace

⁹⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta. Věrohodnost důkazních prostředků. In HAMUĚLÁK, Ondrej (ed). *Debaty mladých právníků 2007. Sborník příspěvků z konference Monsebo debaty mladých právníků, konané ve dnech 10. – 12. 9. 2007 Právníkou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 11.

⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 6. května 2003, sp. zn. I. ÚS 483/01

⁹⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. Věrohodnost důkazních prostředků. In HAMUĚLÁK, Ondrej (ed). *Debaty...*, s. 11.

⁹⁸ Ustanovení stanoví, že zjištěný skutkový stav neobstojí, neboť jsou přípustné další prostředky obrany nebo útoku, které nebyly uplatněny.

⁹⁹ Zákon č. 150/2015, Z.z., civilný sporový poriadok, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁰ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2011, sp. zn. 32 Cdo 2795/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. března 2006, sp. zn. 21 Cdo 731/2006

(osoby, která vypovídá o určité skutečnosti) a hodnotí jeho spolehlivost. Například pokud je svědek chorobným lhářem, a soudu je toto z předchozích zkušeností známo, je podezření, že tomu bude i tentokrát. Druhé kritérium – A-ability to see – spočívá v posouzení, zda byl svědek schopen svými smysly vnímat předmětné skutečnosti. Jako příklad lze uvést situaci, kdy svědek má velmi špatný zrak a jako důkaz má být použit jeho výsledek o skutečnosti, kterou měl vnímat zrakiem. Soud při zkoumání věrohodnosti musí také vzít v potaz, zda zde nebyl osobní zájem svědka na výsledku dokazování či dokonce na rozhodnutí ve věci (V-vested interest). Příkladem uvádím situaci, kdy zaměstnanec má podat svědeckou výpověď dotýkající se svého zaměstnavatele. Dalším kritériem, které musí soud brát v potaz při hodnocení věrohodnosti důkazního prostředku, je posouzení, zda ke zpracování předmětné informace není třeba odborných znalostí (E-expertise). Pokud je k objektivnímu vnímání skutečnosti třeba odborného vzdělání a zdroj informací odborným vzděláním nedisponuje, věrohodnost tohoto důkazního prostředku může být snížena. Běžný člověk nemůže objektivně vnímat a posléze i činit výpověď o stavu technického zařízení, pokud nemá potřebné znalosti. Posledním kritériem je posouzení neutrality zdroje informací (N-neutrality). V rámci tohoto kritéria se zkoumá, zda neexistují okolnosti, které by mohly ovlivnit objektivitu podání informace jejím zdrojem (osobou), tedy zda například svědek není v příbuzenském vztahu či poměru s žalobcem apod. Na rozdíl od třetího kritéria zde zdroj informace nesleduje svůj osobní záměr.

Nad rámec těchto kritérií je třeba také zkoumat (jak stanovil Nejvyšší soud) způsob reprodukce informace svědkem, tj. souvislost, jasnost projevu, přímý oční kontakt, mimika, gesta, přesvědčivost atd.¹⁰¹ Odlišné názory lze spatřovat v tom, zda se toto kritérium má považovat za typický ukazatel pro posuzování věrohodnosti či jako kritérium svou důležitostí pouze srovnatelné s kritérii RAVEN. Některé zdroje uvádí, že právě toto kritérium nejvěrněji odhalí lživou výpověď.¹⁰² Přikláním se k názoru Šínové, která je ve svém názoru obezřetnější a zastává stanovisko, že nelze toto kritérium opomíjet a je nutné k němu přihlížet, byť bude vždy subjektivní ze strany soudce, zda svědek například mluvil přesvědčivě, s jistotou, choval se klidně či nervózně atd. Domnívám se však, že nelze toto kritérium považovat za rozhodující, i z důvodu přítomnosti subjektivity při posuzování tohoto kritéria, a je vhodnější hodnotit jej ve vzájemné souvislosti s ostatními kritérii RAVEN. Také jsem toho názoru, že žádné z kritérií by se nemělo upřednostňovat oproti ostatním. Navíc důvodem předmětného chování svědka nemusí

¹⁰¹ PINKAVOVÁ, Zdena. Hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi v civilním řízení. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 11, s. 42.

¹⁰² Tamtéž.

být lživá výpověď, ale skutečnost, že pro svědka je nepříjemné, že se nachází u soudu, musí vypovídat o skutečnostech, které si už dobře nepamatuje atd.¹⁰³

Pokud pak soudce například shledá výpověď svědka nevěrohodnou z důvodu, že „z emotivního projevu svědka vyplynulo, že má na věci osobní zájem“, musí i odůvodnění rozhodnutí tento důvod obsahovat, aby poté odvolací soud v případě neztotožnění se se závěry soudu prvního stupně mohl případně provést dané dokazování znovu.¹⁰⁴ Je nutné také vzít v potaz, do jaké míry svědek vypovídat souladně s jinými důkazy, tedy zda se důkazy vzájemně doplňují či zda ostatní důkazy svědkovu výpověď vyvracejí. Je však třeba vzít v úvahu, že ne každý rozpor ostatních důkazů s výpovědí svědka zakládá její nevěrohodnost.¹⁰⁵

Odvolatel může ve svém podání uvádět ke zpochybnění věrohodnosti skutečnost, že bylo dáno kterékoliv z výše uvedených kritérií RAVEN nebo kritérií stanovených Nejvyšším soudem. Je nutné se však zamyslet nad tím, jaká kritéria se dají u jednotlivých důkazních prostředků (svědecká výpověď, znalecký posudek, výpověď účastníka) posuzovat a ohledně kterých kritérií lze tedy uvádět nové skutečnosti a důkazy v odvolání. U svědecké výpovědi lze bezpochyby zkoumat všechna výše uvedená kritéria, neboť dle mého názoru tato kritéria byla vytvořena právě pro posuzování svědecké výpovědi. Vzhledem k tomu, že pro výpověď účastníka se tato kritéria užijí odvozeně, je třeba posoudit, která kritéria bude možné zkoumat. U výpovědi zejména hlavního účastníka bude pravděpodobně oslabeno kritérium tykající se zájmu účastníka na rozhodované věci (V – vested interest), neboť právě o jeho úspěch či neúspěch ve věci jde. Co se týče znaleckého posudku, bude posuzování kritérií pravděpodobně do určité míry omezeno. Vzhledem k tomu, že i u znalce může existovat vztah k účastníku řízení, či k rozhodované věci, je však třeba toto kritérium posuzovat. Odvolatel tak může za podpory § 205a odst. 1 písm. c) uvádět skutečnosti i ke zpochybnění znaleckého posudku či výpovědi účastníka. Myslím si, že soudy by měly kritéria aplikovat, neboť je důležité, aby věrohodnost důkazů byla posuzována jednotně. Tato kritéria je však nutno aplikovat uváženě podle toho, u jakého důkazního prostředku se věrohodnost posuzuje.

4.3.3 Judikatura k problematice

Jak již bylo zmíněno výše, nepřijatelná jsou nova, kterými odvolatel prokazuje jiné skutkové závěry, než jaké vzal za zjištěné soud prvního stupně. Od této podmínky se však odklonil Ústavní soud ve svém rozhodnutí IV. ÚS 125/05 ze dne 7. února 2006. Ústavní stížností stěžovatel

¹⁰³ Viz také MOTYČKA, Petr. *Věrohodnost výpovědi svědka* [online]. epravo.cz, 15. února 2018 [cit. 20. února]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/verohodnost-vypovedi-svedka-107106.html>>.

¹⁰⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. Věrohodnost důkazních prostředků. In HAMULÁK, Ondřej (ed). *Debaty...*, s. 13.

¹⁰⁵ Obdobně MOTYČKA, Petr. *Věrohodnost výpovědi svědka* [online]. epravo.cz, 15. února 2018 [cit. 20. února]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/verohodnost-vypovedi-svedka-107106.html>>.

napadal rozhodnutí obecných soudů, kdy mu byla okresním soudem stanovena povinnost platit výživné na svou zletilou dceru, která byla dle skutkových zjištění soudu studentkou soukromé akademie. Stěžovatel podal odvolání, které odůvodňoval tím, že po vydání rozhodnutí vyšly najevo nové skutečnosti a důkazy prokazující, že dcera byla ze studia vyloučena. Odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil s odkazem na to, že uváděná nova jsou dle zásady neúplné apelace nepřijatelné. Ústavní soud předchozí rozhodnutí zrušil s odůvodněním, že podmínky užití § 205 odst. 1 písm. c) OSŘ byly splněny, když odvolatel svými zjištěními zpochybnil výpověď stěžovatelovy dcery a matky, a odvolací soud měl k odvolatelovým uváděným novám přihlídnout. Jak je zřejmé, odvolatel zde nezpochybňoval věrohodnost důkazních prostředků, nýbrž prokazoval jiné skutkové závěry, než jaké zjistil soud prvního stupně. Odlišné stanovisko k problematice zaujal Nejvyšší soud v následujícím případě.¹⁰⁶ Žalobce se domáhal určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru, kdy poměr měl být ukončen ze strany zaměstnavatele z důvodu hrubého porušení pracovní kázně tím, že se i po ukončení jeho pracovní neschopnosti nedostavoval do zaměstnání. Zaměstnavatel měl tvrdit a prokázat, že byly splněny všechny podmínky okamžitého ukončení pracovního poměru. Zaměstnavatel však své břemeno tvrzení a důkazní neunesl a soud vyslovil neplatnost ukončení pracovního poměru. Zaměstnavatel v odvolání, které bylo následně zamítnuto, uvedl novou skutečnost spočívající v tom, že zaměstnanec zcela záměrně nepřevzal dopis o ukončení pracovní neschopnosti, což považoval za novou skutečnost zpochybňující důkazní prostředky dle § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ. Nejvyšší soud na rozdíl od Ústavního soudu vyslovil názor, že se nejedná o skutečnost zpochybňující věrohodnost důkazního prostředku dle § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ, nýbrž o skutečnost zpochybňující pravdivost tvrzení zaměstnance o tom, že nevěděl o ukončení jeho pracovní neschopnosti. Odvolatel tak svými tvrzeními cílil na změnu skutkového stavu věci oproti tomu, jak jej zjistil soud prvního stupně, nikoli na zpochybnění věrohodnosti důkazního prostředku. Odvolatel v podstatě uváděl nova, která vznikla již před vyhlášením rozsudku ve věci samé, což může být pouze důvodem pro obnovu řízení. Tato rozhodnutí jsou již na první pohled v rozporu. V jiných rozhodnutích¹⁰⁷ se však Ústavní soud přiklonil k názoru Nejvyššího soudu a obdobně stanovil, že „pro znevěrohodnění důkazního prostředku nestačí pouhé poukazování na důkazy, ze kterých by bylo možné dovodit jiný skutkový stav, ale je třeba tvrdit skutečnosti, které přímo zpochybňují věrohodnost důkazu (např. znalec je podplacen) a nabídnout k nim důkazy.“¹⁰⁸ Tím částečně judikaturu sjednotil a původně závažně jevící se rozkol judikatury byl částečně zredukován. S tímto názorem souhlasím, neboť se domnívám, že v odvolacím řízení nelze připouštět nova, kterými má být

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. II. ÚS 385/15, nález Ústavního soudu ze dne 2. listopadu 2009, sp. zn. II. ÚS 2789/08 -2 nebo nález Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2012, sp. zn. I. ÚS 421/11

¹⁰⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2012, sp. zn. I. ÚS 421/11

skutkový stav věci zjištěn jinak než u soudu prvního stupně. Pokud totiž odvolatel tyto novoty uvede, nezpochybňuje věrohodnost důkazních prostředků, nýbrž mění skutkový stav, kdy tímto koncentrace řízení a vůbec neúplná apelace ztrácí svůj význam.

4.4 Skutečnosti a důkazy dle § 205a písm. d) OSŘ

Odvolatel dle § 205a odst. 1 písm. d) OSŘ může uvádět nové skutečnosti a důkazy, „*jimiž má být splněna povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí věci významné skutečnosti nebo důkazní povinnost, a to za předpokladu, že pro nesplnění některé z uvedených povinností neměl odvolatel ve věci úspěch a že odvolatel nebyl řádně poučen podle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ.*“ Účastníci jsou povinni zejména tvrdit všechny významné skutečnosti pro rozhodnutí ve věci a plnit důkazní povinnost a jiné procesní povinnosti uložené jim zákonem nebo prostřednictvím soudu k tomu, aby bylo dosaženo účelu řízení (břemeno tvrzení a břemeno důkazní). Jestliže účastník řízení břemena neunes, soud je povinen jej o tomto poučit dle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ.¹⁰⁹

4.4.1 Zvláštní poučovací povinnost dle § 118a OSŘ

Odstavec první stanovuje povinnost soudu vyzvat účastníky k doplnění svých tvrzení a poučit je, čím je mají doplnit, pokud soud v průběhu jednání zjistí, že neuvedli všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedli neúplně. Soud má také povinnost poučit je o následcích nesplnění této výzvy. Pokud má soud za to, že věc je možné právně posoudit odlišně od toho, jak se domnívá účastník, musí soud účastníky dle odst. 2 o tomto také poučit. Třetí odstavec stanovuje povinnost soudu poučit účastníka o nutnosti navrhnout důkazy potřebné k prokázání všech sporných tvrzení a o následcích nesplnění této povinnosti.¹¹⁰ Toto poučení, jaké skutečnosti k okamžiku koncentrace má soud za nesporné nebo za neprokázané a které skutečnosti považuje za rozhodující ve věci samé, představuje tzv. materiální podstatu koncentrace řízení. V případě nesplnění této povinnosti (a neunesení břemene tvrzení a důkazního) ze strany účastníka řízení riskuje neúspěch ve věci. Soud poučuje účastníky v souladu s § 118a odst. 1-3 OSŘ při jednání nebo při přípravném jednání. Nedostaví-li se účastník či jeho zástupce k těmto úkonům, soudu je znemožněno účastníky řádně poučit o povinnosti tvrzení a důkazní. Soud poté rozhodne i bez tohoto poučení, neboť v případě nedostavení se účastníků neměl soud vůbec povinnost účastníky poučit. V tomto případě není dána výjimka dle § 205a

¹⁰⁹ DRÁPAL, Ljubomír. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1642.

¹¹⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

odst. 1 písm. d) OSŘ, i kdyby měl účastník neúspěch jen právě pro neunesení břemene dle § 118a odst. 1-3 OSŘ.¹¹¹

V opačném případě, tedy pokud účastníkovi poučení poskytnuto nebylo, a to ne z jeho viny, a soud rozhodne v jeho neprospěch z důvodu neunesení břemene, může odvolatel skutečnosti a důkazy pro splnění břemene v odvolání uvést. Podmínkou užití tohoto ustanovení však je, že účastníkovi nebylo vyhověno pouze z důvodu neunesení břemene tvrzení nebo důkazního břemene, nikoli z jiného důvodu. Pokud tedy neúspěch pramenil z jiného důvodu, např. z právního posouzení věci vycházejícího ze zjištěného skutkového stavu věci, výjimky dle § 205a odst. 1 písm. d) OSŘ užít nelze.¹¹²

4.4.2 Poučovací povinnost v odvolacím řízení

Poučovací povinnost v odvolacím řízení upravuje ustanovení § 213b OSŘ, kde je stanoveno, že odvolací soud postupuje dle § 118a OSŘ. Současně je však třeba postupovat v souladu s § 205a a § 211a OSŘ, který upravuje možnost uvádět nové skutečnosti a důkazy jinými účastníky řízení než odvolatelem. Pokud například odvolatel namítá podjatost soudce, soud ho vyzve, ať předloží důkazy k prokázání této skutečnosti. Nesmí rovněž dojít k uplatnění procesních práv, která jsou v odvolacím řízení nepřijatelná.

Výjimka dle § 205a odst. 1 písm. d) OSŘ spočívá v tom, že v případě absence poučení soudem dle § 118a odst. 1-3 OSŘ je možné uvést nové skutečnosti a důkazy, jimiž má být splněna povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí významné skutečnosti nebo důkazní povinnosti. To je však možné jen tehdy, neměl-li pro nesplnění některé z těchto povinností odvolatel ve věci úspěch. Pokud soud prvního stupně rozhodne v neprospěch odvolatele proto, že neunesl břemeno tvrzení a břemeno důkazní, a soud odvolatele řádně nepoučil dle § 118a odst. 1-3 OSŘ, musí odvolatele takto poučit odvolací soud. V takovéto situaci bude možné uvádět nové skutečnosti a důkazy potřebné ke splnění povinnosti tvrzení a důkazní bez omezení. Odvolací soud na základě těchto novot bude moci rozhodnout ve věci samé a nebude muset rozhodnutí soudu prvního stupně rušit a vracet k dalšímu řízení. Prakticky vzato, rozhodnutí soudu prvního stupně, které je odůvodněno tím, že účastník neunesl břemeno důkazní a tvrzení, ob stojí pouze tehdy (v případě, že toto břemeno účastník skutečně neunesl), pokud soud řádně účastníka poučil dle § 118a odst. 1-3 OSŘ.¹¹³

Další možností porušení § 118a odst. 1, 2 nebo 3 OSŘ soudem je ta, kdy účastníci splní svoji povinnost tvrzení a důkazní z pohledu právního názoru soudu prvního stupně. Odvolací soud

¹¹¹ DRÁPAL, Ljubomír. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1642.

¹¹² Tamtéž, s. 1642.

¹¹³ Tamtéž, s. 1725.

však dospěje k jinému právnímu názoru, který vyžaduje doplnění rozhodných skutečností a důkazů, které nebyly z pohledu názoru prvoinstančního soudu potřeba. Výjimka ze zákazu novot dle písm. d) by se v tomto případě totiž neuplatnila, neboť důvod odvolatele neúspěchu ve věci z pohledu odvolacího soudu nepramenil z neunesení břemena tvrzení a důkazní, nýbrž z důvodu, že soud prvního stupně věc nesprávně právně posoudil. Soud první instance tedy svou poučovací povinnost ze svého pohledu splnil. Odvolací soud tak nemohl zjednat nápravu poskytnutím poučení v souladu s § 118a odst. 1-3 OSŘ, neboť by to vedlo k uplatnění novot v rozporu se zásadou neúplné apelace. Ustanovení § 213b odst. 2 OSŘ proto stanoví, že porušení § 118a odst. 1-3 OSŘ soudem prvního stupně je vadou řízení, pokud je odlišný právní názor odvolacího soudu příčinou potřeby uvést nové skutečnosti a důkazy. Není však podstatné, proč soud prvního stupně poučovací povinnost nesplnil, a proto bez ohledu na příčinu v takovémto případě došlo k porušení § 118a OSŘ a vada musí mít za následek zrušení rozhodnutí dle § 219a odst. 1 písm. a) OSŘ ve spojení s § 221 písm. a) OSŘ.¹¹⁴

Křiváčková upozorňuje na problém, který nastává při výkladu ustanovení § 213b odst. 2 OSŘ, kdy z ustanovení, jak bylo výše uvedeno, vyplývá, že o vadu se jedná pouze tehdy, pokud je příčinou potřeby uvést nové skutečnosti a důkazy odlišný právní názor odvolacího soudu. Tak tomu však není, neboť o vadu se jedná vždy, kdy soud prvního stupně účastníky dle § 118a odst. 1-3 OSŘ nepoučil. Například k tomu dojde právě tehdy, když odvolací soud má stejný názor na právní posouzení věci, nicméně soud prvního stupně nesplnil svoji poučovací povinnost dle § 118a odst. 1 a 3 OSŘ a odvolacímu soudu k rozhodnutí ve věci chybí podstatné skutečnosti či důkazy. Přestože se jedná o vadu řízení, nemusí to vždy vést ke zrušení rozhodnutí. Pouze pokud soud dle § 213 OSŘ nebude schopen spolehlivě zjistit skutkový stav, bude nutné rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V ostatních případech skutkový stav zjistí odvolací soud a rozhodne ve věci sám.¹¹⁵

4.4.3 Zásada dvojinstančnosti

Jak již bylo zmíněno výše, novelou č. 59/2005 Sb. a jí zavedeným ustanovením § 205a odst. 1 písm. d) a § 213b OSŘ, jsou odvolací soudy v širším rozsahu oprávněny doplnit dokazování o nové důkazy. Před přijetím novely trvala soudní řízení neúnosně dlouho. K jejich zrychlení byl upřednostněn postup odvolacích soudů spočívající v zásadním omezení možnosti rušit rozhodnutí soudu první stolice, což vedlo k oslabení zásady dvojinstančnosti a současně k posílení apelačního principu. Toto by bylo nepřijatelné, pokud by zásada dvojinstančnosti byla

¹¹⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1725-1726.

¹¹⁵ KŘIVÁČKOVÁ, Jana. *Zásada předvídatelnosti soudního rozhodování v kontextu zásady rovnosti v civilním soudním řízení.* Olomouc, 2013. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, s. 156-157.

zásadou ústavní. Ústavní soud se již před zavedením novely (a také po něm) vyjádřil tak, že z hlediska ústavního práva není soudní řízení povinně dvoustupňové (s výjimkou trestních věcí).¹¹⁶ Následně také stanovil, že skutečnost, že rozhodnutí v občanskoprávních věcech nebude přezkoumáno, není v rozporu s ústavním pořádkem a postačí, když se věci zabývá alespoň jedna instance,¹¹⁷ neboť zásada dvojinstančnosti není součástí práva na spravedlivý proces.¹¹⁸

Později Ústavní soud doplnil názor, že „*dospěje-li odvolací soud ke závěru o věcné nesprávnosti výroku rozhodnutí soudu prvního stupně na základě odlišného právního posouzení věci, aniž by s ním v rozporu se zásadou zákazu překvapivých rozhodnutí účastníky seznámil a dal jim příležitost se ke němu vyjádřit, jde o postup, jímž došlo k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a práva být slyšen podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.*“¹¹⁹ V souvislosti s § 118a OSŘ tedy právo na spravedlivý proces může být porušeno, nikoli však v souvislosti se zásadou dvojinstančnosti, neboť ji nelze považovat jako součást ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 LZPS.¹²⁰

Nejvyšší soud se obdobně vypořádával s otázkou, zda je zásada dvojinstančnosti zásadou občanského soudního řízení. Co se týče situace před novelou, ve svém rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 1901/98 ze dne 24. března 1999 charakterizoval zásadu dvojinstančnosti řízení jako jednu z hlavních zásad občanského soudního řízení. Zdůvodňoval to zákonnými ustanoveními o funkční příslušnosti okresních soudů jako soudů první instance a krajských soudů jako soudů odvolacích a ustanoveními o postupech a rozhodování v řízení. Spatřoval přitom porušení zásady dvojinstančnosti v případech, kdy odvolací soud rozhodnutí změnil a založil jej na vlastních skutkových zjištěních, neboť se neztotožnil s právním názorem soudu prvního stupně. Dle jeho názoru se však jednalo o porušení této zásady také v případech, kdy skutková zjištění odvolací soud převezme od soudu prvního stupně, který je učinil, přestože z důvodu odlišného právního názoru na nich své rozhodnutí nezaložil. Daným postupem je účastníku odepřena možnost tato skutková zjištění přezkoumat další instancí, neboť proti rozhodnutí druhého stupně není možné již podat odvolání. Tímto je také založena vada, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.¹²¹

Po zavedení novely Nejvyšší soud změnil nazírání na předmětnou zásadu a ve svém rozhodnutí vyslovil názor, že „*dvojinstančnost není obecnou zásadou občanského soudního řízení a už vůbec ne ústavní zásadou vztahující se ke občanskému soudnímu řízení. Odvolací soud proto nemůže odmítnout provést*

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2003, sp. zn. III. ÚS 150/03

¹¹⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2014, sp. zn. III. ÚS 706/14

¹¹⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. prosince 2016, sp. zn. I. ÚS 1370/16

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 19. dubna 2016, sp. zn. III. ÚS 3317/15

¹²⁰ ROZMÁNEK, Radek. *Dokazování v odvolacím řízení*. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, s. 13.

¹²¹ Tento názor opakuje NS také v rozsudku ze dne 26. dubna 2001, sp. zn. 21 Cdo 1811/2000

za odvolacího řízení jakýkoliv důkaz potřebný ke zjištění skutkového stavu věci jen s poukazem na zásadu dvojinstančnosti občanského soudního řízení.¹²² V tomto rozsudku lze spatřovat posun ve vnímání zásady dvojinstančnosti, kdy Nejvyšší soud zásadu dvojinstančnosti nepojímá ani jako obecnou, a zdaleka ne jako hlavní zásadu občanského soudního řízení.

Lze tedy uzavřít, že zásada dvojinstančnosti ve světle současné právní úpravy nepatří mezi obecné zásady občanského soudního řízení ani sama o sobě není prvkem práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 38 LZPS. Proto oslabení této zásady zavedením § 205a odst. 1 písm. d) OSŘ není nežádoucí, ba naopak je pro zrychlení soudního řízení nutným krokem.

4.5 Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ

Odvolatel může také uvádět nové skutečnosti a důkazy dle § 205 odst. 2 písm. f) ve spojení s § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ, jestliže zde byla absence poučení odvolatele podle § 119a odst. 1 OSŘ ze strany soudu.¹²³ Smyslem tohoto ustanovení je poskytnout účastníkům naposledy možnost splnit povinnost tvrzení a důkazní před samotným vyhlášením rozhodnutí. Ke koncentraci řízení dle § 119a odst. 1 dochází tedy až po závěrečných návrzích.¹²⁴ K později uvedeným skutečnostem a důkazům jako odvolacímu důvodu bude možné přihlídnout pouze tehdy, pokud budou v souladu s § 205a OSŘ. Nutno podotknout, že poučovací povinnost soudu se vztahuje pouze k účastníkům u jednání přítomným.¹²⁵ Pokud se účastník k jednání bez omluvy nedostaví, a důsledkem toho je, že nebude poučen, nebude moci v odvolacím řízení uplatňovat skutečnosti a důkazy ve smyslu § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ.¹²⁶

Otázkou je, zda je nutné účastníky poučit také na jednání odročeném za účelem vyhlášení rozsudku, které se však neuskuteční ve lhůtě deseti kalendářních dnů, jak požaduje ustanovení § 156 odst. 2 OSŘ. Klíčem k řešení je posouzení, zda se bude jednat o jednání nebo půjde o jiný soudní rok. Díkce § 156 odst. 2 OSŘ stanoví, že rozsudek se vyhláší zpravidla hned po skončení jednání, které rozsudku předcházelo; není-li to možné, soud k vyhlášení rozsudku odročí jednání nejdéle na dobu deseti kalendářních dnů. Nebude-li lhůta deseti dnů dodržena, je nutné jednání odročit. V předmětné situaci se tedy bude jednat o další jednání a účastníci na něm budou moci uvádět nové skutečnosti a důkazy.¹²⁷ K vyloučení nejasností bych navrhovala přímo

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009

¹²³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s.118.

¹²⁵ Poučit je nutno všechny přítomné, tedy i advokáty či notáře, kteří v řízení účastníky zastupují.

¹²⁶ IŠTVÁNEK, František. In DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl, (§ 201 až 376)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 557.

¹²⁷ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 118.

do právní úpravy vložit ustanovení, podle kterého není možné uvádět novoty na jednání odročeném pouze za účelem vyhlášení rozhodnutí.¹²⁸

Před přijetím zákona č. 7/2009 Sb., který přinesl zrušení koncentrace vázané na návrh účastníka a zakotvil koncentraci řízení, jak ji známe dnes, měla koncentrace dle § 119a OSŘ rozhodující vliv a účastníci mohli uvádět skutečnosti a důkazy do okamžiku, než soud vyhlásí rozhodnutí ve věci samé. Po jeho přijetí ubylo prostoru pro užití této koncentrace, neboť zákon zavedl koncentraci dle § 118b a § 114c odst. 5 OSŘ.¹²⁹ Nicméně ustanovení § 119a vymezuje okamžik, do kdy mohou účastníci uplatňovat nová skutková tvrzení a důkazy spadající pod výjimky z koncentrací řízení dle § 114c odst. 5 a § 118b OSŘ, a soud je povinen účastníky ve světle tohoto ustanovení vždy poučit.¹³⁰ V případě, že ke koncentraci ke konci přípravného či prvního jednání dle § 114c odst. 5 a § 118b OSŘ dojde, účastníci budou moci dále uvádět pouze skutečnosti a důkazy, které zpochybňují věrohodnost provedených důkazních prostředků, skutečnosti, které nastaly po přípravném, a nebylo-li provedeno, po prvním jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést, a nebo skutečnosti a důkazy, které účastníci uvedli poté, co byl některý z nich vyzván k doplnění rozhodujících skutečností podle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ.¹³¹ Soud bude povinen nato účastníky poučit, že nejpozději k okamžiku vyhlášení rozhodnutí ve věci samé dojde ke koncentraci dle § 119a OSŘ. Pokud soud již účastníky poučil dle § 118b nebo 114c odst. 5 OSŘ, koncentrace se bude týkat pouze výjimek z koncentrace dle § 118b a 114c odst. 5 OSŘ. V případě, že soud účastníky dle § 118b nebo 114c OSŘ nepoučil, budou moci uvádět nové skutečnosti a důkazy neomezeně až do okamžiku, kdy je soud poučí dle § 119a OSŘ. Otázkou je, zda se zavedením koncentrace nestalo ustanovení § 119a odst. 1 OSŘ obsoletním.¹³² Je pravdou, že zavedením koncentrace dle § 118b a 114c odst. 5 OSŘ ztratila koncentrace dle § 119a OSŘ poněkud na významu. Byť tato koncentrace již není rozhodující, stále se uplatní ve vztahu k výjimkám z koncentrace dle § 118b či § 114c odst. 5 OSŘ nebo v případě, že koncentrace dle § 118b či 114c odst. 5 OSŘ vůbec nenastane, např. když soud dospěje k názoru, že nebyly splněny podmínky k zákonné koncentraci.¹³³

¹²⁸ Tamtéž, s. 117.

¹²⁹ Koncentrace spočívá v tom, že účastníci mohou uvádět rozhodné skutečnost a navrhnout důkazy jen do skončení přípravného jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která jim byla poskytnuta, a pokud nebyla provedena příprava jednání podle § 114c, mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení prvního jednání.

¹³⁰ HAMUŠÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 118.

¹³¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹³² SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 234-235.

¹³³ JIRSA, Jaromír. In HAVLÍČEK, Karel (ed). *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 1. vydání. Praha: HBT, 2014, s. 277.

Pokud soud účastníky nepoučí dle § 119a OSŘ, situace bude odlišná. V souvislosti s absencí poučení může dojít ke dvěma situacím, kdy v první situaci prvoinstanční soud opomene účastníky poučit jak dle § 118b či § 114c odst. 5 OSŘ (o tom, že rozhodné skutečnosti a důkazy mohou uvádět do konce přípravného jednání, a nekonalo-li se, do konce prvního jednání ve věci), tak i dle § 119a OSŘ. Pokud se tak stane, účastníci mohou podat odvolání dle § 205 odst. 2 písm. c) OSŘ avšak pouze tehdy, pokud by tato vada mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Odvolatel může také uvést odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. f) OSŘ ve spojení s § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ, kdy poté bude moci v odvolacím řízení uvádět nové skutečnosti a důkazy bez omezení. Druhá možnost je, že soud účastníky poučí o koncentraci řízení dle § 118b či § 114c OSŘ, nepoučí je však dle § 119a OSŘ. Na rozdíl od předchozího případu účastníci byli poučeni o tom, že nastane koncentrace dle § 118b či § 114c odst. 5 OSŘ a věděli, že rozhodné skutečnosti budou moci uvádět až na výjimky pouze do daných okamžiků. Odvolatel může v odvolání uvést taktéž odvolací důvody dle § 205 odst. 2 písm. c) a f) OSŘ ve spojení s § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ, ale může uvádět pouze skutečnosti a důkazy v souladu s výjimkami z koncentrace.¹³⁴ Plně s tímto názorem souhlasím. Domnívám se, že tyto situace je třeba od sebe striktně odlišovat, aby např. účastníci nedopláceli na absenci poučení ze strany soudu, kdy by se účastníkovi nedostalo žádného poučení ze strany soudu, ale v odvolání mu bylo dovoleno uvádět nové skutečnosti a důkazy pouze v souladu s výjimkami z koncentrace, nikoliv bez omezení. Komentářová literatura je dle mého názoru v tomto ohledu nedostatečná, neboť problém vůbec neřeší.

Slovenský CSP doznal ohledně této problematiky změn. Kromě dosavadní zákonné koncentrace řízení k okamžiku vyhlášení usnesení, kterým se končí dokazování (pro niž v OSP v případech absence poučení taktéž platila výjimka ze zásady neúplné apelace) zavádí také soudcovskou koncentraci řízení. Ta má napomáhat k plnění zásady arbitrárního pořádku, podle něhož soud rozhoduje dle vlastního uvážení o průběhu řízení a individuálně určuje, kdy je ještě vhodné připustit další návrhy účastníků.¹³⁵ Soudcovská koncentrace nutí účastníky uplatnit svá tvrzení a důkazy včas. Včas uplatněny nejsou, pokud je mohla strana uvést už dříve, kdyby činila obezřetně se zřetelem k rychlosti a hospodárnosti řízení. K pozdě uplatněným tvrzením a důkazům soud nemusí přihlídnout. Soudcům je zde dána volnost, neboť ti s konkrétní znalostí případu mohou nejlépe posoudit vhodnost a včasnost uplatněných prostředků.¹³⁶ Přípravovaný

¹³⁴ KRIVÁČKOVÁ, Jana, HAMUĚÁKOVÁ, Klára. Devět měsíců od účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 12, s. 446.

¹³⁵ OTT, Emil a Editor Jiří SPÁČIL. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního (1. díl)*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 264.

¹³⁶ HORVÁTH, Edmund, ANDRÁŠIOVÁ, Andrea. *Civilný sporový poriadok: komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, s. 324.

civilní řád soudní plánuje také zavést¹³⁷ tento druh koncentrace, avšak oproti Slovensku již bez možnosti zákonné koncentrace. Dle názoru ministerstva spravedlnosti se nynější úprava koncentrace „*ukázala jako neživotná*“¹³⁸, mimo jiné i s ohledem na to, že je soudy obcházena tím, že soudce úmyslně neposkytne poučení dle § 118b odst. 1 OSŘ. Jednotný okamžik pro koncentraci v mnoha případech zabraňuje spravedlivému projednání věci. Obdobně jako na Slovensku je zamýšleno označit za pozdě uplatněné tvrzení a důkazy, které strana neuvedla z hrubé nedbalosti a se zřetelem k rychlosti řízení.¹³⁹ Předmětná výjimka z neúplné apelace by v tomto případě musela být z důvodu nemožnosti aplikace vypuštěna. Hamuláková v souvislosti s u nás dříve zrušenou soudcovskou koncentrací na návrh účastníků¹⁴⁰ uvádí, že ponechání pouze zákonné koncentrace není krok správným směrem, neboť zde není možnost posoudit vhodnost a včasnost uplatněných skutečností a důkazů. Zastává názor, že by bylo vhodné zavést soudcovskou koncentraci i bez návrhu.¹⁴¹

4.6 Skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. f) OSŘ

Výčet výjimek z neúplné apelace uzavírá písm. f), podle něhož lze v odvolacím řízení uvádět nové skutečnosti a důkazy, které vznikly po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně. Jedná se o novost ve smyslu neexistence skutečností a důkazů v době řízení před soudem první instance, kdy z tohoto důvodu nemohly být před soudem prvního stupně uplatněny. Tato výjimka se v praxi může pojit s odvolacím důvodem dle 205a odst. 2 písm. f) OSŘ. Byť jsou nové skutečnosti a důkazy obvykle důvodem pro obnovu řízení, lze je použít také jako důvod k odvolání proti rozhodnutí soudu první stolice, a to vzhledem k tomu, že „jejich novost lze bez průtahů zjistit“. Není proto nutné je uplatňovat až v návrhu na obnovu řízení. Výhoda spočívá také v tom, že není třeba čekat na právní moc rozhodnutí, čemuž by se účastníci při návrhu na obnovu řízení nevyhnuli. Naopak skutečnosti a důkazy, které existovaly v době řízení před soudem prvního stupně, a které účastníci (bez své viny) neuplatnili, nemohou být způsobilým odvolacím důvodem, ale pouze důvodem pro obnovu řízení, pokud splňují podmínky § 228 odst. 1 písm. a) nebo b) OSŘ.¹⁴² Jako příklad lze uvést situaci, kdy ve věci žaloby na zaplacení dluhu několik dní po vyhlášení zamítavého rozsudku informoval svědek žalobce o tom, že mu téhož

¹³⁷ Po vzoru rakouské úpravy.

¹³⁸ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 12. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Do roku 2009 byla v právním řádu v § 118c upravena tzv. soudcovská koncentrace, která spočívala v tom, že soud mohl na návrh účastníka rozhodnout, že ve věci bude moci uvést rozhodné skutečnosti nejpozději ve lhůtě, kterou určí.

¹⁴¹ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 115-116.

¹⁴² DRÁPAL, Ljubomír. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1638.

dne žalovaný sdělil, že dluh neuhradil. V takovém případě důkaz výsledkem svědka bude přípustný a bude možné jej uvést v odvolacím řízení v souladu s § 205 odst. 2 písm. f) a § 205a odst. 1 písm. f) OSŘ. Naopak v případě, že se žalobce pár dní po vyhlášení rozsudku dozví od svědka, že mu žalovaný měsíc před vyhlášením řekl, že dluh neuhradil, nebude toto způsobitelným odvolacím důvodem.

Jak jsem již uvedla výše, Ústavní soud v některých svých nálezech¹⁴³ akceptoval uvedení skutečností a důkazů, které vznikly již před vydáním rozhodnutí. Bylo to však proto, že soud tyto důkazy nesprávně považoval za zpochybňující věrohodnost a podřadil je pod výjimku dle § 205a odst. 1 písm. c) OSŘ, nikoli že by měl za to, že skutečnosti a důkazy, které vznikly před vyhlášením rozsudku, by bylo možné bez dalšího uvádět v rámci odvolání. Naopak Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí Cdo 818/2003 ze dne 16. července 2003 správně nepřipustil novotu, která nezpochybňovala věrohodnost důkazu, a vznikla již před vyhlášením rozhodnutí. Pokud by věrohodnost zpochybňovala, odvolací soud by k ní přihlédl bez ohledu na to, kdy vznikla. Pokud jsou tedy skutečnosti a důkazy, které vznikly ještě před vyhlášením rozhodnutí, přiřaditelné pod některou z ostatních výjimek § 205a odst. 1 písm. a) – e) OSŘ, odvolatel je v odvolání může uvádět. V mnoha případech se tak děje a účastníci uvádějí důkazy, které vznikly již v době řízení před soudem. Domnívám se tedy, že co se týče těchto ostatních výjimek, není rozhodné, zda vznikly ještě před vyhlášením rozhodnutí nebo až poté. Otázkou je, zda takový postup není v rozporu s právem na spravedlivý proces v případě, kdy je zřejmé, že skutkový stav věci je jiný, než jak jej zjistil soud prvního stupně, avšak soud prvostupňové rozhodnutí stejně potvrdí, neboť nové skutečnosti a důkazy uvedené odvolatelem jsou nepřípustné. Situace měla být řešena novelou zákona, kdy by byla připuštěna nova, která nemohli účastníci bez své viny uvést v řízení před soudem prvního stupně. Touto změnou by se však výčet výjimek dosti značně rozšířil, což by se mohlo dostat do rozporu se samotnou zásadou neúplné apelace. Úprava však nakonec přijata nebyla.¹⁴⁴

Slovenská právní úprava přímo takovéto ustanovení obsahuje. Úprava § 366 písm. d) CSP, která se od předcházející úpravy¹⁴⁵ této problematiky téměř nezměnila, stanovuje, že jsou přípustné skutečnosti a důkazy, jež účastník řízení bez své viny nemohl označit nebo předložit do rozhodnutí soudu prvního stupně. K nepřípustnosti novoty přitom postačí, pokud nebyla

¹⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 7. února 2006, sp. zn. IV. ÚS 125/05

¹⁴⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. Meze uplatnění systému neúplné apelace v odvolacím řízení. In Burda, Eduard a kol. (ed.). *Milníky práva v stredo európskom priestore 2007: Zborník z medzinárodnej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov konanej v dňoch 16. - 18. 4. 2007*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Vydavateľské oddelenie, 2007, s. 142.

¹⁴⁵ Zákon č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok, ve znění pozdějších předpisů

uvedena z nedbalosti.¹⁴⁶ Skutečnosti však mohou být v odvolání uplatněny na rozdíl od naší úpravy pouze tehdy, pokud nastaly před vyhlášením rozhodnutí ve věci samé. Důkazy budou přípustné i tehdy, když vznikly až po vyhlášení rozsudku ve věci samé, pokud ovšem dokazují skutečnost vzniklou před vyhlášením rozhodnutí. Další podmínkou je, že se musí jednat o rozhodné skutečnosti a důkazy. Touto výjimkou lze odstranit neúplnost skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně.¹⁴⁷ Slovenská úprava má tedy jiný charakter. Omezení spočívá naopak v nepřipustnosti skutečností, které vznikly až po vyhlášení rozhodnutí ve věci.¹⁴⁸ Domnívám se, že zákonodárci úmyslně vyloučili uvádění těchto skutečností, neboť účelem odvolání má být kontrola správnosti prvostupňového rozsudku. Jsem toho názoru, že zákonné znění v OSŘ více směřuje k rychlosti civilního procesu i přes to, že nepovolením novot, které existovaly již za řízení před první instancí, se tyto mohou uvádět až v návrhu na obnovu řízení a je nutné tak čekat na právní moc rozhodnutí. Povolením novot, které existovaly již za řízení a účastníci je bez své viny neuvedli, by došlo k přílišnému zatížení odvolacích soudů z důvodu nutnosti zjišťování tohoto ne/zavinění. Jako negativum naší úpravy problematiky však považuji to, že je značně nelogické připouštět nova, která vznikla až po vyhlášení rozhodnutí prvního stupně. Domnívám se tedy, že nejvhodnějším řešením by bylo úplné vypuštění této výjimky a ponechání jí až k obnově řízení.

Návrh civilního řádu soudního opouští dosavadní koncepci a přiklání se k rakouské úpravě, přičemž již nestanovuje taxativní výčet výjimek z neúplné apelace. Snaží se o maximální rychlost a efektivnost soudního řízení. Navrhovaná úprava připouští novoty pouze za účelem prokázání nebo vyvrácení odvolacích důvodů, a pouze za předpokladu, že byly tyto okolnosti odpůrci oznámeny v odvolacím spise nebo ve vyjádření protistrany. Novoty se navíc nemohou týkat věci samé, ale pouze odvolacích důvodů. Význam možnosti uvádět novoty věcný záměr spatřuje pouze v případě nesprávného skutkového zjištění, neboť k vadám zmatečnosti (např. procesním podmínkám, nepřezkoumatelnosti) se přihlíží z úřední povinnosti. Jiné vady řízení lze uvést jako odvolací důvod jen tehdy, pokud je odvolatel během řízení před prvním stupněm vytkl.¹⁴⁹

¹⁴⁶ MOLNÁR, Peter. In ŠTEVČEK, Marek a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1244.

¹⁴⁷ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 12. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

¹⁴⁸ FICOVÁ, Svetlana. In ŠTEVČEK, Marek a kol. *Občiansky súdny poriadok. Komentár – I. diel*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 825-826.

¹⁴⁹ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 12. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

5 Osoby oprávněné uplatňovat novoty

Ke komplexnímu náhledu na problematiku je také nutné zkoumat, kdo může novoty v odvolacím řízení uplatňovat. Možnost odvolatele uvádět nova zakotvuje § 205a OSŘ. Pokud by toto právo náleželo pouze odvolateli, znamenalo by to rozpor se zásadou rovnosti účastníků. Aby nedošlo k porušení této zásady, je nezbytné dovolit i ostatním účastníkům uvádět nové skutečnosti a důkazy a tím plnit povinnost tvrzení a důkazní. Nepřípustná by byla tedy situace, kdyby žalovaný podal odvolání a v něm mohl uvádět nova v souladu s § 205a OSŘ a žalobce, který svůj nárok v řízení před prvním stupněm prokázal, nemohl uvádět žádné nové skutečnosti a tak by mu byla odeprána možnost reagovat na nova žalovaného. Nelze naopak ani připustit, aby žalobce mohl uvádět nova bez omezení. Proto bylo do OSŘ zákonem č. 30/2000 Sb. spolu s ustanovením § 205a vloženo ustanovení § 211a, které upravuje možnost ostatních účastníků uplatňovat novoty a stanoví pro ně stejné podmínky jako pro odvolatele, tedy že nova lze uvádět pouze v souladu s § 205a odst. 1 OSŘ.¹⁵⁰

Vyskytují se zde však odchylky a to konkrétně u § 205a odst. 1 písm. d) a e) OSŘ. První z ustanovení umožňuje odvolateli novotami tvrdit pro rozhodnutí podstatné skutečnosti a předkládat důkazy, jimiž má být splněna povinnost tvrzení a důkazní v případě, že nebyl řádně poučen dle § 118a odst. 1 – 3 OSŘ a z tohoto důvodu neměl úspěch ve věci. Účelem je poskytnout ochranu odvolateli, který ne vlastní vinou neunesl břemeno tvrzení a důkazní a pouze toto bylo důvodem jeho neúspěchu ve věci. Je mu proto v odvolání umožněno tvrdit všechny rozhodné skutečnosti a důkazy. Možnost je výslovně vázána jen na odvolatele a ostatní účastníci této možnosti využít nemohou.¹⁵¹

Účelem § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ je chránit odvolatele, který nebyl poučen dle § 119a odst. 1 OSŘ. Ostatní účastníci mohou uvádět nova pouze tehdy, pokud tak učinil již sám odvolatel. V opačném případě nemohou tato nova uvádět ani ostatní účastníci, byť u nich poučení absentovalo. Ustanovení výslovně tato práva přiznává pouze právě odvolateli.¹⁵²

Ostatní výjimky nejsou omezeny na odvolatelovu aktivitu a není u nich vyloučeno uplatnění ostatními účastníky. U některých výjimek však v praxi pravděpodobně nedochází k jejich příliš častému uplatnění jinými účastníky než odvolatelem, neboť tím je vždy ten, pro koho rozhodnutí nebylo příznivé. Ostatní účastníci pravděpodobně budou tedy velice zřídka uplatňovat nové skutečnosti a důkazy ohledně toho, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, či důkazy k prokázání nevěrohodnosti důkazu, na němž spočívá

¹⁵⁰ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl (§ 201 - 376)*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck. 2009. s. 1689.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 1689-1690.

¹⁵² Tamtéž, s. 1689-1690.

toto rozhodnutí. K námitce promlčení, která má, jak jsem již výše zmínila, zvláštní povahu, se Nejvyšší soud ohledně uvádění novot jinými účastníky než odvolatelem vyjádřil tak, že „*by bylo v rozporu s právem na spravedlivý proces odeprít protistraně právo na uplatnění skutečností vylučujících promlčení. Dokud totiž námitka k promlčení nebyla vznesena, neměla druhá strana důvod a ostatně ani oprávnění tvrdit skutečností vylučující promlčení a navrhnout k nim důkazy.*“¹⁵³ S tímto názorem souhlasím, neboť je nepřipustné, aby protistrana neměla možnost bránit se proti námitce promlčení vznesené až v odvolacím řízení (například namítnutím uznání dluhu). Domnívám se, že za takovéto situace jsou šance obou stran vyrovnané.¹⁵⁴ Tímto se Nejvyšší soud odklonil od svého původního názoru, kdy stanovil, že „*skutečnost, že odvolatel vznesl v odvolacím řízení probíhajícím dle neúplné apelace námitku promlčení, která nebyla spojena s nepřipustným uplatněním nových skutečností a důkazů, není ve smyslu § 211 OSŘ sama o sobě důvodem, pro který by jiní účastníci řízení než odvolatel mohli v odvolacím řízení uplatnit novoty, jimiž vznesenou námitku promlčení vyvracejí.*“¹⁵⁵

¹⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007

¹⁵⁴ Viz MIKULCOVÁ, Lenka. Námitka promlčení v odvolacím řízení – další dějství. *Právní rozhledy*, 2008, č. 21, s. 796.

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 924/2006

Závěr

Cílem diplomové práce bylo kritické zhodnocení právní úpravy vymezující nové skutečnosti a důkazy, které mohou účastníci v odvolání uvádět v souladu se zásadou neúplné apelace. Záměrem bylo rovněž poskytnout ucelený pohled na danou problematiku a navrhnout případné změny z pohledu *de lege ferenda*. Dále byla pro práci stanovena **hypotéza**, jež zní: Současná právní úprava výjimek z neúplné apelace je dostatečná k dosažení efektivního fungování civilního procesu. Po podrobné analýze problematiky v závěru práce tuto hypotézu potvrzují.

Tato kvalifikační práce obsahuje pět kapitol, úvod a závěr. V první kapitole jsem popsala nejvýznamnější novely, které změnilly úpravu problematiky do podoby, jakou známe dnes a nastínila účel zavedení této právní úpravy. Rozebrala jsem zákon č. 30/2000 Sb., který by se dal nazývat rekonstrukcí civilního procesu. Pro zrychlení a zefektivnění odvolacího řízení a vůbec celého civilního procesu zavedl do našeho systému princip neúplné apelace, kdy je účastníkům až na výjimky znemožněno uvádět v odvolacím řízení nové skutečnosti a důkazy. Další významnou novelou byl zákon č. 59/2005 Sb. doplňující výjimky z neúplné apelace do dnešní podoby. Se zavedením zásady neúplné apelace se plně ztotožňuji, neboť ji vnímám jako prostředek k dosažení efektivnějšího fungování civilního procesu.

Ve druhé kapitole především rozebírám pojem skutečnost a jeho modifikace. Lze zaznamenat, že kromě tohoto pojmu se vyskytuje také pojem skutkové zjištění nebo skutkový poznatek, a to ve smyslu poznatku soudu o skutečnostech. Dalšími pojmy jsou skutková tvrzení, kdy tento výraz užívá nová slovenská úprava CSP. Vzhledem k tomu, že není jasné, zda měl zákonodárce pojmem skutečnost na mysli pouze skutečnosti právní či nikoli, navrhuji, aby byl po slovenském vzoru v ustanovení upravujícím výjimky z neúplné apelace užit pojem skutkové tvrzení.

Ve třetí kapitole jsem zkoumala, co se považuje za nové skutečnosti a důkazy z hlediska uplatnění před soudem prvního stupně. Existuje názorová nejednotnost, co se týká posouzení, zda za nové skutečnosti a důkazy lze pokládat i ty, které účastníci sice neuvedli, ale vyšly najevo před soudem první instance. Domnívám se, že skutečnosti vyplývající ze spisu, byť nebyly účastníky zmíněny, nelze přehlížet a je nutné považovat je za již uvedené, a tedy způsobilé pro použití v odvolacím řízení. Dále jsem posuzovala, zda lze v odvolacím řízení vznést námitku promlčení či nikoli. Domnívám se, že to možné je, neboť námitka promlčení je námitkou právní nikoli skutkovou a nejedná se o skutečnost, na kterou by se vztahovala zásada neúplné apelace.

Obsahem čtvrté kapitoly je stěžejní část diplomové práce rozebírající jednotlivé výjimky z neúplné apelace.

Výjimka dle § 205a odst. 1 písm. a) OSŘ umožňuje uvádět skutečnosti a důkazy, které se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce (přisedícího) nebo obsazení soudu. Pokud v řízení existuje vada spočívající v nedostatku podmínek řízení, odvolatel může k prokázání odvolacího důvodu dle § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ uvádět nové skutečnosti a důkazy. Dle mého názoru byla tato výjimka začleněna do úpravy oprávněně, neboť umožňuje uvádět novoty týkající se nejzávažnějších vad, jež mohou v řízení nastat. Změna, kterou navrhuji, je po vzoru slovenského CSP odstranění věcné příslušnosti z tohoto ustanovení, neboť je zde uvedena nadbytečně. Věcná příslušnost je totiž podmínkou řízení a její uvedení vytváří duplicitu.

Dále se zabývám výjimkou umožňující uvádět nova k prokázání vad nastalých v řízení před soudem prvního stupně, pokud mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Kromě vad uvedených výše mohou v průběhu řízení nastat i jiné vady, které mohou být různého původu, například vady vzniklé při dokazování, vady vzniklé při zjišťování skutkového stavu, vady v poučovací povinnosti atd. Ztotožňuji se se zařazením tohoto ustanovení do výjimek z neúplné apelace, neboť je potřeba dovolit účastníkům uvádět novoty k prokázání těchto vad. V každém konkrétním případě je nutné zkoumat, zda by v případě neexistence vady soud prvního stupně ve věci rozhodl odlišně.

Ve třetí podkapitole čtvrté kapitoly posuzuji výjimku týkající se zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků, na kterých spočívá rozhodnutí ve věci samé. Pojem věrohodnost se nesprávně zaměňuje s pojmem pravdivost. Naše literatura obsahuje pouze jednu definici tohoto pojmu, která vymezuje věrohodnost jako vlastnost určující, zda informaci, jež nám zdroj podává, lze důvěřovat jako pravdivé. Judikatura se ustálila na názoru, že skutečností zpochybňující věrohodnost důkazního prostředku není skutečnost měnící skutkový stav věci. S tímto názorem se ztotožňuji a domnívám se, že je na něm nutno bezvýhradně trvat. Pro posouzení věrohodnosti existuje několik kritérií známých pod zkratkou RAVEN. Nad rámec těchto kritérií judikatura stanovila další atribut, a to způsob reprodukce informace svědkem. Mám za to, že tato kritéria by měla být všemi soudy striktně dodržována a u každého případu by soud měl zhodnotit, zda některé kritérium není oslabeno, přičemž by žádné kritérium nemělo být nadřazováno nad ostatní. Jsem také toho názoru, že shora uvedená kritéria lze omezeně užít i pro posouzení věrohodnosti účastnické výpovědi a znaleckého posudku.

Čtvrtá výjimka z neúplné apelace umožňuje uvádět skutečnosti a důkazy, jimiž odvolatel plní svoji povinnost tvrzení a důkazní v případě, že byl neúspěšný z důvodu neunesení břemene tvrzení a důkazního a soud účastníka nepoučil dle § 118a odst. 1-3. Pokud prvostupňový soud poučení neposkytl, došlo k vadě, a poučení podá soud odvolací. Odvolatel pak bude moci uvádět novoty neomezeně. K porušení ustanovení § 118a odst. 1-3 OSŘ dojde také tehdy, pokud má

odvolací soud na věc jiný právní názor a z toho důvodu vyvstane potřeba dalších skutečností a důkazů. Je třeba brát v úvahu, že v tomto případě se rovněž bude jednat o vadu, byť jazykový výklad značí o opaku. Je třeba podotknout, že umožněním uvádět novoty dle § 205a odst. 1 písm. d) OSŘ nedochází k porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 38 odst. 1 LZPS, neboť zásada dvojinstančnosti není prvkem tohoto práva. Nejvyšší soud rovněž stanovil, že není ani obecnou zásadou občanského soudního řízení. S tímto názorem se ztotožňuji a nevidím v zařazení této výjimky do úpravy žádnou komplikaci.

Co se týče výjimky dle § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ, dovoluje účastníkům uvádět novoty, pokud se jim ze strany soudu prvního stupně nedostalo poučení dle § 119a odst. 1 OSŘ o koncentraci řízení. Toto ustanovení má své místo v právní úpravě opodstatněně. Je však třeba striktně rozlišovat situace, kdy odvolatel uvádí novoty a nebyl poučen ani dle § 118b či 114c odst. 5 OSŘ a ani podle § 119a OSŘ. V tomto případě bude moci v odvolání uvádět nové skutečnosti a důkazy neomezeně. Pokud účastník byl poučen dle § 118a nebo 114c odst. 5 OSŘ, bude v souladu s § 205a odst. 1 písm. e) OSŘ moci uvádět pouze novoty, které se týkají výjimek z koncentrace dle § 118b OSŘ. Slovenská úprava až do roku 2015 obsahovala obdobnou výjimku z neúplné apelace, kdy však CSP zavedl soudcovskou koncentraci a koncentrace zákonná se dostala do pozadí. Soudcovská koncentrace dává soudu možnost jednotlivě posoudit, zda jsou uvedené skutečnosti a důkazy uplatněny včas. Věcný záměr k civilnímu řádu soudnímu obsahuje návrh na zavedení pouze soudcovské koncentrace řízení, důsledkem čehož by se tato výjimka stala nepotřebnou.

Poslední podkapitola této části analyzuje výjimku, kdy odvolatel uvádí nové skutečnosti a důkazy, které vznikly až po vyhlášení rozsudku ve věci samé, neboť tyto lze bez průtahů zjistit. Naopak nelze připustit novoty, které existovaly již v řízení před prvním stupněm. V judikatuře se vyskytují rozhodnutí, v nichž soud připustil novoty existující již za řízení před soudem první instance, ale pouze z důvodu správného či nesprávného podřazení pod jinou výjimku z neúplné apelace. V této podkapitole také nastiňuji záměr připravované úpravy, která výjimky z neúplné apelace taxativně nevyjmenovává, ale pouze obecně stanovuje, že novoty lze uvádět jen k podpoření odvolacích důvodů. Podle rakouského vzoru navrhuji odstranit možnost uvádět nové skutečnosti a důkazy, které vznikly jak po vyhlášení rozhodnutí, tak i ty, které vznikly předtím a účastník je bez své viny nemohl uvést.

V poslední kapitole jsem zhodnotila, které osoby mohou v odvolacím řízení nové skutečnosti a důkazy uvádět. Byť § 211 OSŘ stanoví užití § 205a OSŘ také na ostatní účastníky, ne všechny výjimky mohou skutečně ostatní účastníci uvádět. Ustanovení § 205a odst. 1 písm. d) a e) OSŘ jsou výslovně vázána na osobu odvolatele a proto jejich uvádění jinými účastníky

nepřipadá v úvahu. Ustanovení umožňující uvádět nové skutečnosti a důkazy týkající se vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, či důkazy k prokázání nevěrohodnosti důkazu, na němž spočívá rozhodnutí, pravděpodobně také nebudou ostatními účastníky příliš hojně užívána. Smysl by mělo tedy jen užití zbývajících výjimek, a proto se domnívám, že vhodnější by bylo stanovit přiměřené užití § 205a OSŘ pro ostatní účastníky řízení.

S odkazem na výše zmíněné považuji zavedení zásady neúplné apelace do civilního řízení za jednoznačně kladný krok. Byť se v úpravě vyskytují drobné nedostatky, domnívám se, že úprava je vyhovující a dosahuje zamýšleného účelu. **Docházím tedy k potvrzení mnou v úvodu stanovené hypotézy.**

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1663 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 59/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Komentáře

- BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl (§ 201 - 376)*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 1046 s.
- DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl, (§ 201 až 376)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. s. 1073-1986.
- DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. I. díl (§ 1 - 200za)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1600 s.
- DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl (§ 201 - 376)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1581-3343.
- HORVÁTH, Edmund, ANDRÁŠIOVÁ, Andrea. *Civilný sporový poriadok: komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. 842 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1116 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1424 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1632 s.
- ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou: podle stavu k 1. 9. 2009*. 4. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2009. 1262 s.

- ŠTEVČEK, Marek a kol. *Občiansky súdny poriadok. Komentár – I. diel*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012. 939 s.
- ŠTEVČEK, Marek a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016. 1516 s.

Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 257/0.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 643/0.
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č.7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 478/0.

Monografie

- HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 192 s.
- OTT, Emil a Editor Jiří SPÁČIL. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního (1. díl)*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 384 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 432 s.
- SVOBODA, Karel. *Dokazování*. 1. vydání. Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2009. 391 s.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014. 624 s.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: Řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. 621 s.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 565 s.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 6. května 2003, sp. zn. I. ÚS 483/01
- Nález Ústavního soudu ze dne 7. února 2006, sp. zn. IV. ÚS 125/05
- Nález Ústavního soudu ze dne 2. listopadu 2009, sp. zn. II. ÚS 2789/08–2
- Nález Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2012, sp. zn. I. ÚS 421/11
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. II. ÚS 385/15

- Nález Ústavního soudu ze dne 19. dubna 2016, sp. zn. III. ÚS 3317/15
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2014, sp. zn. III. ÚS 706/14
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. prosince 2016, sp. zn. I. ÚS 1370/16
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2001, sp. zn. 21 Cdo 65/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2001, sp. zn. 21 Cdo 1811/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2001, sp. zn. 3 Tz 82/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2001, sp. zn. 20 Cdo 450/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2002, sp. zn. 21 Cdo 426/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 2003, sp. zn. 22 Cdo 510/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. března 2004, sp. zn. 21 Cdo 2106/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. března 2006, sp. zn. 21 Cdo 731/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2006, sp. zn. 29 Odo 1059/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 924/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2011, sp. zn. 32 Cdo 2795/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2015, sp. zn. 23 Cdo 2727/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. 29 Cdo 2172/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2017, sp. zn. 32 Cdo 2266/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2001, sp. zn. 32 Cdo 56/99
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2013, sp. zn. 22 Cdo 2605/2011
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. října 2000, sp. zn. 26 Co 216/2000

Články z časopisů

- BUREŠOVÁ, Soňa, ZOUBEK, Hynek. Uplatnění námitky promlčení v odvolacím řízení. *Soudní rozhledy*, č. 5, 2005, s. 168.
- DERKA, Ladislav. Námitka promlčení vznesená v odvolacím řízení. *Soudní rozhledy*, 2003, č. 2, s. 67.
- HAMULÁKOVÁ, Klára. Koncentrace řízení dle § 119a o. s. ř. a uplatnění principu neúplné apelace v odvolacím řízení. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 9, s. 445–448.

- KRYM, Ladislav. Ještě k neúplné apelaci podle občanského soudního řádu ve světle občanského práva hmotného. *Právní rozhledy*, 2004, č. 2, s. 77.
- KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. Devět měsíců od účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 12, s. 441-446.
- MACKOVÁ, Alena. Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000. *Bulletin advokacie*, 2000, roč. 6, č. 8, s. 24–38.
- MIKULCOVÁ, Lenka. Námitka promlčení v odvolacím řízení – další dějství. *Právní rozhledy*, 2008, č. 21, s. 796.
- MICHNA, Lukáš. Dosah novelizace o.s.ř. z roku 2000 pro advokacii. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 3, s. 37.
- PINKAVOVÁ, Zdena. Hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi v civilním řízení. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 11, s. 42.
- SVOBODA, Karel. Do jaké míry lze dokazovat před odvolacím soudem. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 6, s. 251–256.
- VRCHA, Pavel. K otázce, zda lze po novele OSŘ č. 30/2000 Sb. vznést námitku promlčení i v odvolacím řízení. *Soudní rozhledy*, č. 5, 2004, s. 167.
- WALTR, Robert. Nová právní úprava odvolacího řízení v občanském soudním řádu. *Právní zpravodaj*, 2005, roč. 6, č. 2, s. 3–6.
- WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 7, č. 4, s. 8–9.

Příspěvky ve sbornících

- ŠÍNOVÁ, Renáta. Věrohodnost důkazních prostředků. In HAMULÁK, Ondrej (ed). *Debaty mladých právníků 2007. Sborník příspěvků z konference Monseho debaty mladých právníků, konané ve dnech 10. – 12. 9. 2007 Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 11–13.
- ŠÍNOVÁ, Renáta. Meze uplatnění systému neúplné apelace v odvolacím řízení. In Burda, Eduard a kol. (ed.). *Milníky práva v stredoEurópskom priestore 2007: Zborník z medzinárodnej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov konanej v dňoch 16. - 18. 4. 2007*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Vydavateľské oddelenie, 2007, s. 138-145.

Internetové zdroje

- MOTYČKA, Petr. *Věrohodnost výpovědi svědka* [online]. epravo.cz, 15. února 2018 [cit. 20. února]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/verohodnost-vypovedi-svedka-107106.html>>.
- Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 12. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

Kvalifikační práce

- KŘIVÁČKOVÁ, Jana. *Zásada předvídatelnosti soudního rozhodování v kontextu zásady rovnosti v civilním soudním řízení*. Olomouc, 2013. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta.
- ROZMÁNEK, Radek. *Dokazování v odvolacím řízení*. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta.

Anotace

Diplomová práce pojednává o problematice nových skutečností a důkazů, jejichž uvádění je po provedení zákona č. 30/2000 Sb. v odvolacím řízení omezeno zásadou neúplné apelace. Podrobně analyzuje zejména ustanovení upravující výjimky z neúplné apelace, tedy ustanovení § 205a a § 211a. V práci je rozebrána také problematika s těmito ustanoveními související, a to zásada koncentrace řízení, poučovací povinnost soudu a problematika zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků.

Práce je rozčleněna do pěti kapitol, úvodu a závěru. První kapitola popisuje změny, kterými problematika až do dnes prošla a nastiňuje jejich účel. Ve druhé kapitole se zaměřují zejména na pojem skutečnost. Co se považuje za nové skutečnosti a důkazy ve smyslu § 205a OSŘ je rozebráno ve třetí kapitole. Ve čtvrté kapitole jsou podrobně analyzovány jednotlivé výjimky z neúplné apelace. Tématem páté kapitoly je otázka, které osoby kromě odvolatele jsou oprávněny uvádět nové skutečnosti a důkazy.

Annotation

The diploma thesis deals with issue of new facts and evidence, whose presentation is limited by the principle of incomplete appeal after the implementation of Act No. 30/2000 Coll. It closely analyzes especially provision governing the exceptions from incomplete appeal, namely the provision of § 205a and § 211a Code of Civil Procedure. The thesis also deals with issue related to these provisions, namely principle of concentration of proceeding, duty of instruction of the court and issue of impeachment of credibility of evidence.

The thesis is divided into five chapters, introduction and conclusion. First chapter describes changes that the issue has gone through so far and outlines their purpose. Second chapter is focused especially on the concept of reality. What is considered to be new facts and evidence within the meaning of § 205a of the CCP is discussed in third chapter. Fourth chapter analyzes in detail individual exceptions from the incomplete appeal. Topic of fifth chapter is question which persons except the appellant are entitled to declare new facts and evidence.

Seznam klíčových slov

civilní soudní řízení

koncentrace řízení

neúplná apelace

nové důkazy

nové skutečnosti

novoty

občanský soudní řád

odvolací řízení

odvolání

poučovací povinnost soudu

věrohodnost důkazních prostředků

Key words

civil proceedings

concentration of the proceedings

incomplete appeal

new evidence

new facts

novelties

Code of Civil Procedure

appellate procedure

appeal

obligation to instruct

credibility of means of proof